Гос. книжная палата УзССР 18 07 94

Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

8 июль, ЖУМА, № 134 (888).
Сотувда эркин нархда. 1994 йил

ИЛМУ ФАН МАМЛАКАТ ТАРАҚҚИЁТИГА ХИЗМАТ ҚИЛСИН

СУРАТДА: йиғилиш пайти.

Р. НУРИДДИНОВ тасвири (ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИ

Илм-фан иқтисодий муносабатларда, ижтимоий ва маънавий ҳаётда амалга оширилаётган барча ўзгаришларнинг, давлат мустақиллиги асосларини мустаҳкамлашнинг муҳим қисми бўлиши лозим. Илмий-техникавий тараққиёт даражаси ва суръатлари ҳақиқатан ҳам юксалиши учун республикадаги мавжуд илмий салоҳиятдан янада тўлароқ фойдаланиш, ишнинг пировард натижалари учун тадқиқот жамоаларининг масъулиятини ошириш зарур.

7 июль куни Тошкентда бўлиб ўтган Ўзбекистон Фанлар академиясининг умумий йиғилишида шу ҳақда гапирилди. Йиғилиш иштирокчилари халқ хўжалигининг долзарб муаммоларини ҳал этишда республика олимлари олдида турган вазифаларни муҳокама қилдилар.

Йиғилишни Ўзбекистон Фанлар академиясининг президенти М. Салоҳиддинов очди. Йиғилиш иштирокчиларининг нутқларида ҳозирги шароит — бозор муносабатларига ўтиш, демократик давлат асосларини шакллантириш, мустақил ташқи сиёсат юритиш Осиё минтақасида тинчликни барқарорлаштирувчи қудратли омил сифатида Ўзбекистоннинг мавқеи ошиб бораётгани билан боғлиқлиги таъкидлаб ўтилди.

Шунинг учун ҳам улар республика илм-фани бош штаби фаолиятининг асосий жиҳатларига тўхталиб ўтдилар. Фан, таълим, маданият, қонунчилик, иқтисодиётнинг энг муҳим муаммолари, хусусан экология жиҳатидан соф ва ресурсларни тежайдиган технологияларни яратиш, фойдали конларни излаш ва ишга солиш, табиат ресурсларини қайта ишлаш, деҳқончилик-саноат мажмуи ишида қатнашиш — академия институтлари учун фаолият майдони экани таъкидланди. Кимё ва биология соҳасидаги тадқиқотлар, тиббиёт, озиқ-овқат саноати учун янги моддаларни ишлаб чиқиш, сейсмодинамика, материалшунослик муаммоларини ўрганиш устивор йўналишлар бўлиб қолмоқда.

Йиғилиш иштирокчилари шу муносабат билан Ўзбекистонда илмий-техникавий сиёсатни шакллантириш, кадр тайёрлаш, илмий тадқиқотларни моддий ва техник жиҳатдан таъминлаш, халқаро алоқаларни ривожлантириш масалалари катта аҳамият касб этаётганини таъкидлаб ўтдилар. Илмий ишланмалар самарадорлиги бугунги талабларга тўла жавоб беролмайди. Янги мавзулар бўйича тадқиқотларни ривожлантириш учун ресурслар жуда секинлик билан ажратилмоқда. Илмий муассасалар тузилмасида янги йўналишларни ривожлантириш бўйича ўзгаришлар юз бергани йўқ.

Йиғилишда бошқарувнинг самарали усулларини, фанни ривожлантиришнинг илғор шаклларини қидиришни кенг йўлга қўйиш зарурлиги ҳақида гапирилди. Илмий-тадқиқот жамоалари у ёки бу ишланмаларга қўл уриш ҳуқуқи учун курашиши, ўз мавзуларининг рақобатбардошлиги ҳамда иқтисодий жиҳатдан аҳамияти муҳимлигини тасдиқлаши лозим.

(ЎзА).

Республика Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Фанлар академияси умумий йиғилишида сўзлаган нутқи

Муҳтарам дўстлар!

Аввало, сизлар билан, Ўзбекистон фани ва келажаги учун катта хизмат қилаётган, эл-юрт орасида таниқли ва ардоқли инсонлар билан учрашганимдан беҳисоб мамнун эканимни изҳор этишга, ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, мамлакатимиз равнақи йўлида қилаётган меҳнатингизда омад ва янги зафарлар тилашга ижозат бергайсиз.

Маърузани бошлашдан олдин, кейинги сайловда менинг камтарона хизматларимни юксак баҳолаб, Фанлар академияси каби улуғ ташкилот аъзолигига якдиллик билан номзодимни тасдиқлаганингиз учун сизларга чин қалбимдан самимий миннатдорлик изҳор этаман. **Бу мен учун катта ишонч ва буни мамлакатда ўтказилаётган сиёсатни илму фан аҳли қўллаб-қувватлаётгани белгиси деб биламан.**

Одамзод ҳаётида шундай қувончли воқеалар бўладики, улар ҳеч қачон унутилмайди, умрбод ёдда сақланади, унинг авлодлари томонидан ҳам фахр билан тилга олинади. Ана шу маънода академиклик илмий унвонига сазовор бўлишимни — менга ишонч билдирган атоқли олимларимиз олдида узилмас қарз, деб тушунаман.

Сизлар — зукко илм аҳли билан учрашиш, ҳаётимизда рўй бераётган тарихий воқеалар, **бошимиздан ўтаётган катта-катта муаммолар, уларни ечишга қаратилган режалар, дастурлар ва ҳаракатлар ҳақида фикр алмашиб, сизлардан маслаҳат олиш, керак бўлса, мадад олиш ҳар қайси раҳбарнинг вазифаси, деб ҳисоблайман.** Негаки, бу маслаҳатлар инсонга куч-қувват бағишлайди, иродасини тоблайди.

Албатта, сизлар давлат ва жамият ҳаётидаги ўзгаришлардан хабардорсиз. Бугунги ҳаётимизни ҳам яхши биласиз. **Шу сабабли, мен энг муҳим масалалар** билангина чекланмоқчиман.

Мустақил Ўзбекистонда амалга оширилаётган сиёсат хусусида гапирар эканмиз, мамлакатимиз ҳаётидаги энг муҳим ўзгариш— дунё ҳамжамиятига тенг ҳуқуқли аъзо бўлиб кирганимиз бўлди. Ўзбекистон давлати ундан ўзининг муносиб жойини эгаллади. 130 дан ортиқ давлат билан дипломатик алоқалар ўрнатилди. Дунёнинг энг йирик ва энг нуфузли давлатларининг элликдан ортиқ элчихонаси пойтахтимиз Тошкентда фаолият кўрсатмоқда.

Ўзбекистоннинг салоҳияти, унинг порлоқ келажаги ҳамма тарафидан тўлиқ эътироф қилинмоқда ва очиқ тан олинмоқда. Дунёда Ўзбекистонни билмаган давлат қолмади, деб айтсак, ҳеч муболаға бўлмайди.

Қолаверса, Ўзбекистон бугун Марказий Осиё минтақасида нафақат жуғрофий, балки ҳам сиёсий, ҳам маънавий жиҳатдан марказий ўрнини эгаллади. Бу ҳақиқатни фақатгина қўшниларимиз эмас, балки бизнинг бугунги сиёсатимизни кузатиб турган узоқдаги давлатлар ва уларнинг раҳбарлари ҳам тан оляпти.

Мамлакатимизнинг ташқи дунё билан сиёсий ва иқтисодий алоқалари кун сайин ривожланиб бормоқда. Мана, шу йилнинг олти ойини олиб қарайлик. Шу вақт мобайнида Хитой Давлат Кенгашининг Раиси Ли Пэн, Франция Президенти Франсуа Миттеран, Корея Республикаси Президенти Ким Ен Сам жаноблари Ўзбекистон меҳмони бўлди. Ўзбекистон давлат делегациялари эса Ҳиндистонда, Японияда ва Туркияда бўлиб қайтди.

Расмий, норасмий музокара ва учрашувлар чоғида кўплаб халқаро масалалар, ўзаро сиёсий, иқтисодий ҳамда маданий ҳамкорлик масалалари атрофлича муҳокама қилинди. Ўнлаб муҳим ҳужжатлар имзоланди. Чет эллик ҳамкорлар билан тенг ҳуқуқли ва ўзаро фойдали йирик лойиҳалар тузилди ва амалга ошира бошланди.

Ўзбекистоннинг кейинги 2—3 йил мобайнидаги халқаро фаолияти, имзоланган муҳим халқаро ҳужжатлар, жаҳондаги энг йирик, нуфузли давлатлар билан тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли алоқалар ўрнатилиши, мамлакатимизга оқиб келаётган йирик сармоялар давлатимизнинг, ҳақиқатан ҳам, келажаги буюк, деб комил ишонч билан гапиришга асос бўла олади.

Ҳам ташқи, ҳам ички сиёсатимиз, ҳаракатларимизнинг асосий мақсади — халқимиз манфаатларини ўйлайдиган, унга фаровонлик ва эркинлик ато этадиган адолатли демократик жамиятни барпо этишдир.

Халқимиз, жамиятимиз қўллаб-қувватлаган мана шу йўлда кейинги икки-уч йил давомида қандай ишлар амалга оширилди?

Энг аввало, халқимизнинг асрий орзуларини рўёбга чиқариб, ўзимизнинг мустақил давлатчилигимизни шакллантирдик. Мустақил, озод, суверен давлатнинг ҳуқуқий асоси яратилди. Мамлакат Конституцияси, давлат ва жамиятнинг мақсад ва вазифаларини белгиловчи ва йўлга солиб турувчи бир қанча қонунлар қабул қилинди.

Ижтимоий муносабатларнинг жамиятимиз учун мутлақо янги асослари, хусусий мулк ва кўп укладли, дунё сари юз тутган очиқ иқтисодиёт пайдо бўлмоқда ва ривожланмоқда.

Жаҳондаги энг илғор тажрибани инобатга олган ҳолда, бозор муносабатларига хос янги иқтисод, молия, банк-кредит, тижорат тизимлари барпо этиляпти.

Биз эски мустабид, маъмурий-буйруқбозликка асосланган тақсимотчилик тизимидан воз кечдик. Ягона мафкурачилик, ҳаётнинг барча соҳаларида КПСС нинг мафкуравий тазйиқи ва зўравонлигини йўқотдик, янги тарихимиз, ҳаётимиз саҳифаларини очдик.

Буюк аждодларимизнинг беқиёс маънавий мероси, минг йиллик тарихимиз ва маданиятимизга асосланган маънавий ҳаётимизни тиклай бошладик. Динимиз ва тилимизга қайтдик, миллий урф-одатларимиз ва анъаналаримиз, хуллас, инсон маънавиятига дахлдор барча бойликларимиз қайтадан қад ростлаяпти. Одамларда ўзлигини англаш, миллий ғурур, орият, ўтмишдан фахрланиш, порлоқ келажакни барпо этишни ўз қўлимизга олганимиздан ғурурланиш каби туйғулар камол топяпти, уларнинг бугунги ва эртанги кунга ишончи ортиб боряпти.

Ўз олдига демократик давлат ва фуқаролар жамиятини барпо этишни мақсад қилиб қўйган давлат, жамоат ташкилотлари ва тизимлари шаклланмоқда.

Мамлакатимизнинг дунё иқтисодиётига интеграцияси кучайиб, чет эллик сармоя эгаларининг Ўзбекистонга қизиқиши ва улар олиб келаётган инвестициялар ҳажми кенгаймоқда.

Энг муҳими, кишиларнинг дунёқараши, меҳнатга муносабати, меҳнатни рағбатлантириш манбалари, сабаблари, ҳаётга муносабати ўзгармоқда, улар демократик давлат ва бозор иқтисодиёти қадриятларига кўпроқ доҳил бўлмоқдалар.

Янги валютага — миллий пулимизга ўтишимиз ҳаётимизда катта тарихий воқеа бўлди. У тақдиримизда ўчмас из қолдиради, келажагимизда улкан аҳамият касб этади. Энг муҳим вазифа — ана шу миллий валютамизнинг кучини, қудратини, харид қобилиятини белгилаш, унинг жаҳон миқёсидаги ўрни, обрўсини жойига қўйишдир. Шу мақсадда зарур дастурлар амалга ошириляпти. Бу борадаги биринчи вазифа — унинг ички конвертациясига эришишдир.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, муддао ва мақсадимиз аниқ. Шу мақсад ва муддаоларга эришиш учун пухта ишланган дастурларимиз ва амалга оширилган ишларимиз, ўзимизга хос ва ўзимизга мос йўл-сиёсатимизнинг халқимиз томонидан қўллаб-қувватланиши — бизнинг энг катта ютуғимиздир. Халқимиз мамлакат олдида турган вазифаларни қанчалик самимий қабул этса, уларни ўзларининг хусусий манфаатлари билан чамбарчас боғласа, шу мақсадларни амалга оширишга бел боғлаб ҳаракат қилса, бунинг ҳосили — самараси ҳам шунчалик тез кўзга кўринади.

Яна бир бор таъкидлаб айтаман, халқнинг келажакка ишончи энг катта куч, энг катта бойлик, истиқлолнинг энг буюк гаровидир. Барча режаларни амалга оширувчи, тақдиримизни ҳал қилувчи мана шу омилдир.

Мана шу билдирилган, зикр этилган фикрларнинг маъноси ва аҳамияти жуда катта деб ўйлайман. Агар мендан, бугунги ҳаётимизда аниқ сиёсатимизни ўтказишда энг оғир муаммо нима, деб сўралса, аввало, шу сиёсатни ҳаётга татбиқ қиладиган ва шу сиёсат учун, керак бўлса, жонини фидо этадиган раҳбарларни, жонкуяр ижрочиларини топиш, деб жавоб берган бўлур эдим. Энг муҳим вазифа — шундай одамлар сафини кенгайтириш, ҳар қайси соҳада, бошқарувда, тармоқларни идора этишда, вилоят, туман, қишлоқ ва маҳаллаларни бошқаришда ана шундай фидойи ва жонкуяр одамларни топиб, жой-жойига қўйишдан иборатдир.

Бу масаланинг бугунги ҳаётимизда аҳамияти ортиб бораётгани, алоҳида ўрин тутаётгани бежиз эмас.

Ўзингиз ўйлаб кўринг: 70—75 йил давомида бизга бутунлай бошқача тарбия берилган. Кўпчилик фаолларимизнинг ҳам суяги ўша тарбия билан қотган.

(Давоми 2-бетда).

Янги китоб

Ўзбекистон тажрибаси эътиборга молик

«Ўзбектуризм» миллий компаниясининг Тошкентдаги маданият-ахборот марказида Ислом Каримовнинг Бишкекда нашр этилган «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» китобининг тақдимоти бўлди. Шу муносабат билан Қирғизистон Республикасининг элчихонаси Ўзбекистон журналистлари билан учрашув ташкил этди.

Қардош мамлакат вакиллари сўзлаб, ўз даврининг вазифалари ва талабларига тўла жавоб берадиган, узоқни кўра биладиган ва кучли иродали, янги тоифадаги сиёсий йўлбошчи ва давлат раҳбари бўлган Ислом Каримовнинг фаолиятига Қирғизистонда қизиқиш катталигини таъкидлашди. Уларнинг фикрича, Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтиш тажрибаси, Президент, республика раҳбарияти томонидан туб тарихий бурилишнинг жуда мураккаб босқичида амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсат жаҳон ҳамжамиятида муносиб баҳосини олганича йўқ. Бугунги Ўзбекистондаги бу тажриба, давлат қурилиши ва раҳбарлик тамойиллари диққат билан ўрганишга арзигуликдир. Улар кўпгина мамлакатлар — биринчи навбатда Марказий Осиё ва Ҳамдўстликнинг бошқа мамлакатларида ҳаракат учун қўлланма бўлиши мумкин.

Юқорида номи тилга олинган китобда мана шу тажрибанинг моҳияти баён этилган. Китобдан ўрин олган Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаев билан суҳбат ўзига хос шарҳ вазифасини ўтайди. Унда мазкур китобнинг нашр этилиши муҳим ҳодиса эканлиги, унинг чуқур мазмуни таъкидланган.

(ЎзА).

МУШТАРАК МАҚСАДЛАР ЙЎЛИДА

Шу йилнинг февраль ойида уч қўшни мамлакат — Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон ўртасидаги божхона тўсиқлари олиб ташланди. Бу муҳим тадбир Марказий Осиёдаги уч қардош давлат раҳбарларининг ягона иқтисодий макон яратиш хусусидаги келишувига асосан амалга оширилди.

Маълумки, мустақиллик эълон қилинганидан сўнг ҳукуматимиз ҳуқуқий-демократик давлат барпо этиш, иқтисодиётни бозор муносабатларига кўчириш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш орқали халқ фаровонлигини оширишни олий мақсад қилиб қўйди. Бироқ иқтисодий алоқалар узилиб қолган бир даврда бу мақсадларнинг амалга ошиши ғоят мураккаб иш эди. Чунки нафақат мамлакатимизда, балки Қозоғистон ва Қирғизистонда ҳам саноат илгари асосан хомашё етказиб беришга мўлжалланган бўлиб, тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи мавжуд корхоналар ортиб бораётган эҳтиёжни қондира олмай қолди. Мустақил республикалар ана шу сабабли ўзаро манфаатдорликка асосланган янгича иқтисодий муносабатларни шакллантириш йўлини тутдилар. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги — иқтисодий муаммоларни биргаликда ҳал этишга кўмаклашувчи ана шундай тузилма бўлмоғи лозим эди. МДҲ тузилганидан буён унга аъзо мамлакатлар раҳбарлари иқтисодий алоқаларни янгича асосда тиклаш борасида талай ҳужжатлар имзоладилар. Бироқ ҳанузгача бу тузилма кутилган натижаларни бермаётир. Шу боисдан Марказий Осиёдаги мустақил давлатлар МДҲ доирасида ҳам, иқтисодий интеграциянинг янги шакллари доирасида ҳам мавжуд мушкул вазиятдан чиқишга уринмоқдалар. Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон ўртасида ягона иқтисодий макон яратиш борасидаги ҳаракатлар шулар жумласидандир.

Ҳудудий яқинлик, уч республика халқларининг қадимий қон-қардошлиги, иқтисодий муаммоларнинг ўхшашлиги Марказий Осиё иқтисодий ҳамжиҳатлигини тақозо этган омиллардандир. Бироқ бу, айримлар талқин қилгани каби, фақат қардошликка, тил яқинлиги ва дин бирлигигагина асосланган эмас. Бу, аввало, эзгу ниятлар бирлигига, мамлакатларимизнинг иқтисодиётини ривожлантиришга, халқларимизнинг фаровон турмушини таъминлашга интилиш ҳосиласидир. Қолаверса, Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон Республикалари Президентларининг шу йил 29—30 апрелда Бишкекдаги учрашувида таъкидланганидек, ягона иқтисодий ҳудудга қўшилиш истагида бўлган МДҲ давлатлари бу ишни бемалол амалга оширишлари мумкин. Чунки иқтисодий интеграцияни кучайтириш, ўтиш давридаги иқтисодий қийинчиликларни камайтириш, янада яқинроқ ҳамкорлик учун амалий шароитлар яратиш Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги руҳига ҳам мос келади.

Бир неча мамлакат иқтисодий имкониятларини бирлаштириш, умумий хўжаликнинг долзарб муаммоларини бамаслаҳат ҳал этиш яхши натижалар бериши исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатдир. Ана шу жиҳатдан олганда, Марказий Осиёдаги меҳнат ресурсларининг қарийб 40 фоизи Ўзбекистондалиги, минтақа ер майдонининг 68 фоизи Қозоғистон ҳиссасига тўғри келиши, Қирғизистон ҳам Ўзбекистон ва Қозоғистон каби бой ер ости қазилмаларига эгалиги каби фактлар ҳамкорликнинг самарали бўлишига комил ишонч уйғотади.

Сўнгги пайтларда товар айирбошлашни, тўловларни, ишчи кучи ҳаракатланишини яхшилаш борасида амалга оширилган ишлар минтақа иқтисодиётини соғломлаштиришга хизмат қилмоқда.

Марказий Осиёда йирик минтақавий муаммолар ҳам мавжудки, уларни алоҳида якка ҳолда ҳал этишнинг иложи йўқ. Орол ва Оролбўйидаги экология муаммоси ҳамжиҳатликни тақозо этадиган ана шундай масалалардандир. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов, Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев ва Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг муаммоларни биргаликда, ҳамжиҳатликда ҳал этишга келишуви минтақадаги халқлар томонидан қизғин кутиб олинди. Бишкекдаги учрашув чоғида Қирғизистонда рўй берган табиий офат оқибатларини тугатиш юзасидан амалий чора-тадбирлар белгиланди. Уч қардош мамлакат ташқи ишлар вазирликларига ўзаро қизиқиш мавжуд масалалар ҳамда давлатлараро шартномавий-ҳуқуқий асосларни янада ривожлантириш юзасидан доимий маслаҳатлашиб туриш вазифаси топширилди.

Учрашув иштирокчилари давлатлараро ҳамкорликнинг янги шаклларини излашга тайёрлик изҳор этар эканлар, иқтисодий алоқаларни янада кенгайтириш учун уч қардош мамлакат президентларининг доимий учрашувларини ташкил этиш, мавжуд муаммолар юзасидан фикрлашиб туриш лозимлигини таъкидлаган эдилар. Шу йилнинг 8 июль куни Қозоғистон пойтахти Алматида Марказий Осиё ягона иқтисодий ҳудудини яратиш шартномасини имзолаган мамлакатлар раҳбарларининг навбатдаги учрашуви режалаштирилган. Умид қиламизки, бу учрашув қардош республикалар ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларининг янада мустаҳкамланишига хизмат қилади.

Амирқул КАРИМ.
(ЎзА).

БИЛИМЛИ ВА ҲУНАРЛИ

Қарши шаҳридаги Қурбон Уржабоев номидаги 25-ўрта мактаб битирувчиларидан 79 нафари ўрта маълумот ҳақидаги гувоҳнома билан биргаликда муайян ихтисос бўйича ҳужжат олди.

Мактабда Қаршидаги Аграр-иқтисод институти, Давлат дорилфунуни, Тиббиёт билим юрти, Кооператив техникуми, Тошкент ҳуқуқшунослик институти ва вилоят тикувчилик бирлашмаси билан ҳамкорликда икки йиллик курс ташкил этилган эди. Олий ўқув юртлари мутахассислари бу курсларда маърузалар ўқиди, лаборатория ишларида кўмаклашди. Масалан, кичик ҳамширалар тайёрлайдиган гуруҳ ўқувчилари ихтисосликка доир назарий ва амалий машғулотларни Қарши тиббиёт билим юртида ўтказди.

Наврўза ЛУТФУЛЛАЕВА.

ИЛМУ ФАН МАМЛАКАТ ТАРАҚҚИЁТИГА ХИЗМАТ ҚИЛСИН

(Давоми. Боши 1-бетда).

Биз энди янгича фикрлайдиган, замонавий талаблар асосида ишлайдиган кишиларни тарбиялашимиз, воя-га етказишимиз зарур.

Яқин ўтмишимизга танқидий кўз билан қараб, ижобий ишларни саралаб олиб, бугунги кунга мос келмайдиган ва йўлимизга тўсиқ бўладиган ишлардан ва сиёсатдан воз кечишимиз лозим.

Албатта, эски сиёсатдан воз кечиш жуда осон. Аммо янгича сиёсат юритиш, янгича фикрлаш — ғоят мураккаб ва бу бир кунда ҳал бўладиган иш эмас. Бунинг учун анча вақт ва катта масъулият керак. Замон олдида, халқ олдида, жамият олдида масъул эканимизни ҳар дақиқа теран ҳис этиб турмасак бўлмайди.

Шунинг учун ҳам, жамиятни ислоҳ этишда янгича, замонавий фикрловчи кишиларга таянишни мен ҳал қилувчи омил деб ҳисоблайман. Бу масаланинг ҳаётимизнинг барча тармоқларига, шу жумладан, илму фан соҳасига ҳам бевосита дахли бор.

Муҳтарам дўстлар!

Бизда келажакка катта умид ва ишонч бор. Ўзбекистон келажакда буюк давлат бўлади, деган сўзлар дабдабали шиор эмас, балки теран ўйлаб, пухта ҳисоб-китоблар негизида чиқарилган асосли хулосадир.

Биринчидан, бизда буюк тарих ва буюк маънавий мерос бор. Халқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлари ғоят чуқур, қурилаётган муҳташам иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват. Буюк маданиятга эга бўлган миллатнинг истиқболга умид билан қараши мутлақо табиий ҳолдир.

Иккинчидан, мамлакатимизнинг беҳисоб ер ости ва ер усти бойликлари, табиати, иқлими қулай экани ҳам шундай хулоса чиқаришга имкон беради.

Учинчидан, меҳнаткаш, ғайратли, бунёдкор халқимиз бор.

Лекин яна бир буюк хазинамиз борки, бу — мамлакатимизнинг **интеллектуал салоҳияти,** ақлий бойлигидир. Бу бойлик бизга ўтмиш аждодларимиздан мерос бўлиб қолган. Сиз, муҳтарам олимларимиз, ана шу буюк бойликнинг ворисларисиз.

Республика мустақиллиги ва келажаги ҳақида гапирадиган бўлсак, бу, энг аввало, мамлакатимиздаги интеллектуал бойликдан оқилона фойдаланишимизга боғлиқ экани аён бўлади.

Ақлий меҳнат туфайли тараққий топган давлатларни олиб қарайлик, Япония ёки Жанубий Кореянинг бизникидек улкан табиий бойликлари борми? Йўқ. Лекин дунёнинг энг илғор технологияси ана шу мамлакатларда жойлашган. Мен бу икки давлатнинг бугунги бойлиги ва тез ривож топиши, энг нуфузли ва энг қудратли давлатлар сафига кириши сабабларини, аввало, шу жамиятнинг, шу халқларнинг ўз интеллектуал бойлигидан оқилона фойдаланиши, бу мамлакатларда яшаётган инсонларнинг ўз бурчига, ўз вазифасига виждонан ва масъулият билан қарашида, деб биламан.

Ўз тарихи, ўз меросига юксак ҳурмат, шу билан бирга, жаҳондаги энг катта хазина ҳисобланмиш интеллектуал салоҳиятни ўз ҳаётида, ўз иқтисодида мужассамлаштириш — ана шу давлатларнинг ҳам моддий, ҳам маънавий бойлиги асосини ташкил этади, деб айтсак, янглишмаган бўламиз.

Лекин бир ҳолни очиқ айтишимиз керак. Япония ва Жанубий Корея тажрибасини, ҳаётини ўрганяпмиз. У ерга фаолларимиз ва мутахассисларимиз бориб келяпти. Уларнинг вакиллари ҳам юртимизга тез-тез келиб турибди.

Шундай бир табиий савол туғилади: ўзгаларнинг, жумладан, Япония ва Жанубий Корея тажриба-хулосаларини билиб-кўриб туриб, нега ўз интеллектуал бойлигимизга бошқача кўз билан қараймиз? Нега шу бойликдан тўғри фойдаланмаймиз?

Буни энг катта камчилик, бепарволик ва саёз фикрлашнинг яққол тасдиғи деб тушунмоқ керак.

Қани, айтинглар: академияда тўпланган илмий потенциални, мамлакатдаги илмий салоҳиятни, ҳеч бўлмаса, назарий жиҳатдан бирор-бир киши ҳисоблаб чиққанми? Шунинг аниқ ва тўлиқ ҳисоб-китоби борми?

Ахир, Ўзбекистонда дунё кашфиётларидан хабардор, айни пайтда дунё кашфиётларига муносиб ҳисса қўшган олимлар кам эмас. Тўғри, Россия, Украина ва Белорусда йирик илмий мактаблар мавжуд. Лекин Ўзбекистон илмий салоҳиятининг айрим фан соҳаларида улардан қолишадиган жойи йўқ, деб ўйлайман.

Бизнинг яна бир устунлик тарафимиз шуки, катта билим ва тажриба эгалари, баъзи мамлакатлардагидек, чет элларга кетиб қолаётгани йўқ. **Олимларимиз Ватанга хизмат қилишга доимо тайёр.** Уларда Ватан туйғуси барча нарсадан устунроқ. Мен бирорта йирик олимимизнинг четга кетиб қолганини билмайман. Бундан **фахрланиш** керак, азиз бирордарлар! Мен буни миллатнинг нуфузи, буюк фазилати, деб ҳисоблайман.

Муҳими — мавжуд илмий потенциалдан фойдаланиш, шу потенциални тезроқ ишга солиш. Гапнинг рости, кейинги 3-4 йилда бу масалалар ечилиши уёқда турсин, умуман, у давлат назоратидан четда қолди. Аҳвол жиддийлашиб кетди. Буни очиқ тан олишимиз керак.

Албатта, масаланинг объектив ва субъектив сабаблари бор. Масаланинг объектив томони шундаки, тўпланиб қолган муаммолар бугун бошимиздан кечаётган умумий инқироз билан боғлиқ. Чунки фан ҳам мамлакатимиз сингари собиқ Иттифоқ таркибида эди. Айтмоқчиманки, мавжуд муаммоларни биргина академиянинг фожиасига айлантирмасдан, уларга умумий инқироз доирасидан туриб қарашимиз лозим. Ана шунда унинг объектив сабабларини тўғри англаймиз, тўғри таҳлил қиламиз ва бу соҳадаги олдимизда турган муаммоларни ечиш йўлини топишимиз мумкин.

СССР даврида Фан ва техника комитети бўлиб, у фанга буюртмалар берар ва маблағ билан таъминлар эди. Академия эса жорий иқтисодий муаммолар хусусида бош қотирмасдан, йирик илмий лойиҳалар ва дастурлар устида ишлар эди.

Энди бугунги аҳволимизга бир назар ташласак. Республикада собиқ Госплан ўрнига Истиқболстат деган ташкилот тузилди. Бу ташкилот мамлакатнинг истиқбол режаларини белгилаб бериши керак эди. Республика истиқболидан келиб чиқиб, устивор йўналишларга боғланиб, қисқаси, давлатимизнинг тараққиёт стратегиясини инобатга олиб, илму фан, техника олдига, жумладан, академия олдига ҳам аниқ давлат буюртмаси — заказни бериши, ана шу буюртмага қараб академия институтларига етарли маблағ ажратилиши керак эди. Амалда эса, аҳвол мутлақо бошқача.

Фан соҳасидаги сиёсатга келсак, узоқ муддатни қўя турайлик, ҳатто 5—10 йилга мўлжалланган оддий бир стратегия ҳам йўқ. Демак, олимлар ўз билганларича ишлаяптилар. Лекин бундай тарқоқ тадқиқотлар самарасиз бўлиши табиий. Илмий йўналишлар орасида узилишлар юзага келган. Натижада ҳар ким ўз ҳолига ташлаб қўйилган, ҳар ким ўзича ишлаяпти.

Режалар аниқ қўйилмаган, бунинг устига, ташкилотчилик ва талабчанлиқ паст бўлган жойда ҳар хил эътироз ва тушунмовчиликлар пайдо бўлиши муқаррар.

Умуман, фикримча, академия тизимидаги барча норозилик ва келишмовчиликлар турли гуруҳларнинг пайдо бўлишидан, режалаштириш ва маблағ тақсимлашдаги хатолардан келиб чиқади. Адолат бузилган жойда норозилик кучайиши табиий.

Энди мамлакат Фан-техника давлат қўмитаси хусусида тўхталсак. Бу ташкилотни биз катта орзу-умидлар билан тузган эдик. Орадан анча вақт ўтди. Бироқ у ҳақиқий давлат идораси даражасидаги нуфузга эга бўлолмади. Бу ерда ўтирган мансабдор олимлар фан соҳасида давлат сиёсатини белгилаш ўрнига, мавжуд давлат буюртмаларини ўзларига яқинроқ бўлган олимларга бериш билан овора бўлди. Майда манфаатлардан воз кечиб, умумхалқ ва умумдавлат манфаатларни кўзлаш, Ўзбекистон илм-фани ва техникаси тараққиёти билан шуғулланиш ҳозирча Фан-техника қўмитаси қўлидан келмаяпти.

Ўйлайманки, Фанлар академияси Фан ва техника давлат комитети билан ҳамкорликда илмий-техникавий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш, янги изланишларни йўлга қўйиш ва ишлаб чиқаришга жорий этиш борасида ҳамкорликни ташкил этса, аҳвол ўзгариши мумкин. Акс ҳолда улар ўртасидаги жарлик қанчалик чуқурлашса, ислоҳотларимизга шунчалик зарар етади.

Биз кучларни бирлаштирмасак, илмий изланишлар самарадорлигини оширмасак, илмий муассасаларда соғлом ижодий муҳитни барқарор қилмасак, эришган ютуқларимизни мустаҳкамлай олмаймиз. Халқимизнинг олимларга, зиёлиларга азалдан меҳр-муҳаббати беқиёс. Улар билан фахрланиб юради.

Ўзбекистоннинг келажаги тўғрисида ўйлаганимизда, уни Фанлар академиясисиз тасаввур этиб бўлмайди. Академия эса миллат фахри, мамлакат обрў-эътиборининг рамзига айланиши керак.

Мамлакатимизнинг турли вилоятларида ҳар хил даражадаги илмий муассасалар фаолият кўрсатмоқда. Улар ўз минтақаларида мавжуд бўлган муаммоларни ўрганиш ва шу минтақа тараққиётига боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этиш билан шуғулланмоқда. Ана шу минтақавий илмий-тадқиқот муассасалари ўртасидаги номутаносибликни ҳам бартараф этиш алоҳида эътиборни талаб қилади.

Минтақаларда мавжуд илмий ташкилотлар, олий ўқув юртлари ва корхоналар ўртасидаги ҳамкорликни кучайтириш яхши самара беришини унутмайлик.

Академик фанни ривожлантириш қанчалик зарур эканини ҳаммамиз тушунамиз. Агар давлат ўз манфаатини кўзлаб, илму фан тараққиётининг аҳамиятини тўғри англаса, ўз бюджетидан керакли ҳажмдаги маблағни ажратиб бериши даркор.

Модомики, мустақиллик, истиқлол тақдири илмий-техника тараққиёти билан чамбарчас боғлиқ экан, илму фан аҳволига ва келажагига бефарқ қарай олмаймиз. Республикамизнинг кучли илмий ва техникавий салоҳиятини назарда тутсак, халқ хўжалигининг барча тармоқларига дахлдор бўлган илмий йўналишларни янада аниқроқ белгилаб олишимиз талаб этилади.

Дунё тажрибаси кўрсатиб турибдики, бозор иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда фан ва техникани тараққий эттиришда аввало бу соҳани давлат томонидан бошқариш ва кўмак бериш муҳим ўрин тутади.

Лекин, шу билан бирга, биринчи навбатда фундаментал, назарий тадқиқотлар — изланишларни қўллаб-қувватлаш мақсадида, махсус академик жамғарма ташкил этиш керак деб ўйлайман. Унинг маблағлари ҳам миллий, ҳам қадри баланд хорижий валютадан иборат бўлиши керак.

Албатта, асосий кўмак давлат томонидан берилади. Лекин мамлакатимизнинг йирик концерн ва уюшмалари, масалан, «Ўзбекнефтгаз», «Ўзмевасабзавоту з у м с а - ноат», «Ўзбекенгилсаноат» каби бадавлат ташкилотлар ҳам бу жамғармага ҳомийлик қилади, деб ишонамиз.

Жамғармани бошқариш ва ундаги маблағларни тақсимлаш Фанлар академияси президиумига топширилади. Унинг ҳайъатини тузиш ҳам президиум ихтиёрига берилади. Ўйлайманки, бундай махсус жамғарма жуда кўплаб илмий муаммоларни ечишда фаол кўмакчи бўлади.

Азиз дўстлар!

Табиийки, биз бугунимизни ҳам, келажагимизни ҳам фан-техника тараққиётисиз тасаввур эта олмаймиз. Жаҳон цивилизациясига дахлдор бўлган энг замонавий илмларни эгалламай туриб мамлакат тараққиётини таъминлаш қийин. Шунинг учун ҳам бугун сиз билан академия ва унинг фаолиятига доир масалалар ҳақида очиқ-ойдин гаплашиб олишимиз зарур, деб ўйлайман.

Биринчи навбатда, илму фаннинг, академиянинг ривожи ва ўсишига тўсиқ бўлаётган баъзи субъектив сабаблар ҳақида, академияни, унинг институтларини бошқариш, бу борадаги тушунмовчиликлар, баъзан пайдо бўлаётган зиддиятлар ҳақида ҳам гаплашиб олсак.

Бир ҳақиқатни барчамиз теран англаб етишимиз керак: давлат, жамият ва жамоа манфаатларини ўз шахсий манфаатларимиздан устун қўймасак, ишимиз олға силжимайди ва баракаси бўлмайди.

Ўзбек фани, ўзбек техникасининг оламшумул обрў-эътибори барча шахсий икир-чикирлардан, майда-чуйда гаплардан, ўзаро келишмовчиликлардан юқори туриши лозим.

Таассуфки, ҳозиргача ҳам бир-биридан аразлашиш, бир-бирининг йўлинн тўсиш каби ҳолларни учратиш мумкин.

Бугунги йиғилишдан муддао камчиликларни очиб ташлаш, бир-биримизни фош этиш эмас, балки масалага холислик билан ёндашиб, академия фаолиятини тубдан ўзгартириш, юз берган инқироздан чиқиб олиш йўлларини излашдан иборатдир.

Умуман, Фанлар академияси шундай бир даргоҳки, у ўзига нисбатан алоҳида ёндашувни талаб этади. Унга ишлаб чиқариш корхонаси эмас, илмий тафаккур, ихтирочилик ва яратувчиликнинг йирик маркази сифатида ёндашиш ҳамда ҳар бир олимнинг ўзига хос эҳтиёжидан келиб чиқиб муносабатда бўлиш тақозо этилади.

Ҳар бир олим — ўзига хос бир дунё. Илмий ишни ҳеч қачон буйруқ, топшириқ ва кўрсатмалар билан бажариб бўлмайди. Умуман илму фанни ҳеч қачон қолипга солиб бўлмайди. Унинг ўзига хос ривожланиш қонуниятлари борки, биз буни албатта, инобатга олишимиз керак.

Мамлакат тараққиётида фундаментал фан муҳим ўрин тутади. Бу борада, яъни фундаментал фанни ривожлантириш учун Фанлар академиясида яхшигина тажриба ва имкониятлар бор.

Агар фанни улкан бир дарахт деб тасаввур қилсак, фундаментал тадқиқотлар унинг илдизини ташкил этади. Зеро, илдиз қанчалик бақувват, чуқур кетган бўлса, дарахт шунчалик барқ уриб яшнайди, кўп ҳосил беради.

Мамлакатимизда фундаментал тадқиқотлар кўламини кенгайтириш, узоқни мўлжаллаб, олис истиқбол тараққиётини кўзлаб иш тутиш лозим. Фундаментал фанга умид билан қарашимиз, унга кенг йўл очиб беришимиз даркор.

Мисол тариқасида бўлсада, пахтачилигимиз келажаги учун генетик олимларимизнинг қўшган ҳиссаси ва шу фаннинг аҳамиятини таърифлашга зарурат йўқдир.

Замон қишлоқ хўжалигида, жумладан, пахтачилик, чорвачилик, сабзавотчилик, пиллачилик ва бошқа соҳаларда, айниқса, мелиорация ва ирригация, тупроғимизнинг унумдорлигини ошириш бобида мавжуд изланишларнинг натижаларини, агротехника ва агробиологик усулларни жиддий ўзгартиришни, жаҳоннинг энг илғор тажрибаларини қўллаб-қувватлашни ва жорий этишни тақозо қилмоқда.

Деҳқончилик ва умуман ишлаб чиқаришни фан негизида, айниқса, назарий, фундаментал фан асосида қайта қуроллантирмас эканмиз, мамлакат тараққиётини тезлаштиришимиз амримаҳол.

Яхши биламизки, илму фан даргоҳларида, жумладан, академия институтларида энг оқсоқ ва энг ночор жой, энг ечилмаган муаммо, бу — илмий-тадқиқотлар натижаларини ҳаётга татбиқ этишдир.

Бу масалани ҳал этишда олимларимиз зиммасига ҳам худо берган иқтидори билан кашф этишни, ҳам шу кашфиётларни амалга оширишдек икки вазифани баробар юкласак, ўта адолатсизлик бўлур эди.

Очиқ айтиш керак: илгари ишлаб чиқариш соҳаси, корхоналар илму фан, илмий тадқиқотлар натижаси билан мутлақо қизиқмасди. Илмий кашфиётларни излаш, уларни дунёнинг бирор бурчагидан топиб келиб амалда қўллаш, унинг ортидан фойда кўриш эски ишлаб чиқариш тизимига мутлақо ёт эди. Нега деганда, рақобат бўлмаган, боқимандалик, давлат ҳисобидан кун кўриш кайфияти устун бўлган жойда бундай илғор тартиб ва ёндашув мутлақо бўлмаслиги табиийдир.

Оқибатда илму фан билан ишлаб чиқариш ўртасида жуда катта узилиш, жарлик пайдо бўлди. Зиддиятнинг асосий сабаби ҳам шунда.

Бу масалани ечмасдан, ишлаб чиқаришда банд бўлган фаоллар ва жамоаларни илму фан тарраққиётига қизиқтирмасдан илмий изланишлар натижаларини ҳаётга татбиқ этишни ҳал қилиб бўлмаслиги аён ҳақиқатдир.

Бугун академия институтларида, жумладан, техник ва табиий фанлар соҳасида изланишлар олиб борадиган физика, химия, биология, геология, математика, механика ва бошқа институтларда жорий этилишини кутиб турган илмий ишларни танқидий кўз билан қараб чиқиш зарур. Уларнинг ҳаётга жорий этилмасдан қолиб кетишига давлатимиз иқтисодига зиён етказувчи заиф жойимиз деб қарасакгина, иш жойидан силжийди.

Яна бир гап: олимларимиз, биринчи навбатда, ижтимоий фан вакиллари олдида турган улкан вазифалар ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман. Мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, миллий давлатчиликни шакллантириш, ҳуқуқий демократик давлатни барпо этиш ва фуқаролар жамиятини қарор топтиришдек улуғ орзу-умидлар билан яшар эканмиз, ижтимоий фанлар соҳасидаги илмий изланишлар ва уларнинг натижаларига алоҳида эътибор бермаслик мумкин эмас.

Кимки, миллатни ўзига қарам қилмоқчи бўлса, аввало унинг маданиятига чанг солади.

Ислом динимизнинг муқаддас мероси — фалсафа илмини, хусусан, Шарқ фалсафасини теран ўрганиш, шу асосда улуғ маданиятимиз ва қадриятларимиз илдизларини жонлантириш, яқин ўтмишимиздан қолган мафкурадан халос бўлиш, ўзимизнинг асрлар синовидан ўтган, улуғ аждодларимиз бизга қолдирган миллий мафкура ва тафаккуримизни тиклаш, уни замонавий-умумбашарий руҳ билан бойитиш ҳаммамизнинг долзарб вазифамиздир.

Тарихчи олимларимиз томонидан олти жилддан иборат «Ўзбекистон тарихи»нинг яратилиши, темурийлар даври ва маданиятига доир кўплаб рисолаларнинг вужудга келиши халқимиз маданий ҳаётида катта воқеадир. Бу асарлар ҳозирги замон тарихий жараёнларини ўрганишга бўлган эҳтиёжни қанчалик қондирса, янги тадқиқотларни давом эттиришни ҳам шунчалик тақозо этади.

Тилшунослик соҳасидаги илмий изланишлар, аввалambор, ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши ва унинг қўлланиш соҳасининг анча кенгайтирилгани, халқаро муносабатларда ишлатиладиган тиллар қаторига киритилиши кейинги йилларнинг бу борадаги улкан ютуғидир. Шу муносабат билан мамлакатда Атамашунослик қўмитаси тузилди. Бир қанча луғатлар чоп этилди. Ўзбек тилининг лотин ёзувига асосланган орфографик қоидалари ишлаб чиқилди.

Мустақилликнинг ўтган уч йили мобайнида ижтимоий фанлар соҳасида, айтиш мумкинки, бирмунча ютуқлар қўлга киритилди.

Бироқ шиддат билан ўсаётган халқ онги, тобора кенгайиб бораётган дунёқараши олис ўтмиш, бугун ва келажакка бўлган қизиқиши мазкур соҳани тубдан ривожлантиришни, унинг фаолият доирасини янада кенгайтиришни тақозо этмоқда.

Маънавият ва маърифат, маданият ва ахлоқ ҳақидаги асарларни кўплаб чоп этиш, айниқса маданий мерос билан бирга янгиланаётган бугунги турмуш тарзини ва янгича тус олаётган жамиятимиз мазмун-моҳиятини теранроқ ёритиш, кенгроқ ўрганиш муҳимдир.

Агар иқтисодий ўсиш, тараққиёт — жамиятимизнинг танаси бўлса, маънавият-маърифат ва сиёсий онг етуклиги унинг руҳи, ақли ва жонидир. **Буюк давлат, буюк келажагимизга эришиш учун оқил, маърифатли, айни пайтда ўзининг ўтмиши, улуғ қадриятлари, миллати билан фахрланадиган ва келажакка ишонадиган инсонларни тарбиялашимиз керак.** Бундай инсонни тарбиялаш эса ижтимоий фанимизнинг муқаддас бурчидир.

Ўз ишини ақл билан, тушуниб бажарадиган кишида меҳнатидан фахрланиш, ҳаётидан завқланиш туйғуси кучли бўлади. Ана шундай одамларни тарбиялашимиз, мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси ана шундай туйғу билан яшашига эришишимиз керак.

Иқтисод фанлари соҳасида амалга оширилаётган ишлар диққатга сазовордир. Биз иқтисодиётни ривожлантиришда ўз йўналиш ва йўлларимизни бирмунча аниқлаб олдик. Ҳозиргача эришган ютуқларимизга жаҳон жамоатчилиги юқори баҳо бермоқда. Бироқ бу билан кифоялансак, орқада қолиб кетишимиз шубҳасиз.

Тараққий топган мамлакатлар тажрибасидан фойдаланишимиз лозим. Бироқ бу тажрибаларга кўр-кўрона ёндашмасдан, ўзимизнинг миллий эҳтиёжларимиздан ва маҳаллий имкониятларимиздан келиб чиқиб, энг мақбул шаклларини танлаб олишимиз даркор.

Лекин шуни очиқ таъкидлаш кераккки, иқтисодиёт фани ҳам ҳали жамият тараққиётидан бирмунча орқада қолаётир.

Фанлар академияси иқтисод илмида, иқтисодий йўналишлар ва йўриқлар ишлаб чиқишда ўз имкониятларини тўла кўрсата олмаяпти. Шундан тегишли хулосалар чиқариш керак, деб ўйлайман.

Фан тараққиёти ҳамма вақт ёш авлодга таянади. Олимнинг нуфузи эса ўзига шогирд тайёрлаш, муносиб ўринбосар етиштириш билан ҳам баҳоланади. Академияда ана шу оддий ақидалар унутилган кўринади. Ёши улуғ олимлар билан ёшлар ўртасида узилиш пайдо бўлганга ўхшайди. Кўплаб янги ғоялар, янги фикрлар тўсиққа учраб, ёш муаллифларнинг қалбида сўниб кетмоқда.

Бунга сабаб нима? Ким ёки нима истеъдодли, катта ишонч ва умид билан меҳнат қилаётган ёш олимларимизнинг ўсишига, уларнинг тан олинишига халақит бераяпти?

Бу табиий саволларга жавоб топишимиз даркор. Мана шу анжуманда давлатимиз, халқимиз илму фанимизга катта меҳнати сингган, номини жамоатчилик катта ҳурмат ва эҳтиром билан тилга оладиган устоз алломалар — академикларимиз ўтирибди.

Уларнинг жамиятимиз учун қилган меҳнатларини юксак баҳолаймиз ва қадрлаймиз. Устозларнинг бой тажрибаларидан, илмий ғояларидан озиқланган ёш олимларимиз ҳам улар билан фахрланиши, меҳнатидан руҳланиши лозим.

Бу масалани ечиш учун академиядаги эскириб қолган баъзи бир қоидаларни ва одат тусига кирган айрим тартибларни ўзгартириш вақти келди, деб ўйлайман.

Бугунги кунда ўз илмий изланишлари билан илму фан аҳли орасида танилган, ўз ишлари билан яқин ва узоқ мамлакатларда катта обрў топган ёш олимларимизни академия аъзолигига қабул қилсак ва уларга ишлаш учун тегишли шароит яратиб берсак, бу ўзбек фани ва унинг келажаги учун жуда олижаноб иш бўлур эди.

Агар бизнинг миллат фанини ривожлантириш, мамлакатимизни илғор давлатлар қаторига қўшиш ниятимиз бўлса, ҳамжиҳатлик билан ишлашимиз керак. Бир ёқадан бош чиқариб, қўлга киритган ютуқларимизни мустаҳкамлаб, маънавий етуклигимизни намоён этишимиз лозим.

Бизда ҳали-ҳануз эски замондан қолган бир камчилик мавжуд: академияга вазирлик сифатида қарашга ўрганиб қолганмиз. Масалага расмиятчилик билан қараш оқибатида ҳатто вазирликларда штат қисқариши ҳақида гап кетса, Молия вазирлиги академияга: «Ҳайъат аъзолари фалонтага қисқарсин», «Вице-президентлар фалонта бўлсин!» деган буйруқларни юборишга одатланиб қолган.

Ёки бугунги аҳволни олиб қарайлик. Ижтимоий фанлар бўлимида 12 соҳа фанларини бирлаштиришни қандай тушуниш мумкин? Яна бир мисол: Ўзбекистонимизнинг истиқболини белгилайдиган икки муҳим соҳа — химия ва химиявий технология бўлими билан геология ва кончилик бўлимлари бирлаштириб қўйилганини қандай баҳоласа бўлади?

Бир ҳолни қиёслаб кўрайлик. Геология вазирлигида 11 нафар, енгил саноатда эса 15 коллегия аъзоси бор. Айни вақтда нега Фанлар академиясида фақат 9 та президиум аъзоси бўлиши керак? Ахир, академия ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб олиши лозим-ку!

Фикримча, академиянинг нуфузини кўтариш, унга кўпроқ ҳуқуқ бериш керак. Академия нафақат ўзидаги, балки бутун мамлакатдаги фан масканларига ўз таъсирини ўтказиши лозим.

Бугунги кунда академия бўлимларида деярли ҳуқуқ йўқ. Умуман, президиум аъзолари, аввало, етакчи олим, кейин эса амалдор бўлиши керак.

Президиумнинг бўлажак таркибига худди шу нуқтаи назардан қараш зарур. Президиумга амалдорлар эмас, ҳақиқий олимлар аъзо бўлиб, келажак учун жон куйдириб хизмат қилсин.

Президиум аъзолари доимий бўлиши шарт эмас. Бу ерда ҳам, айтайлик, ҳар икки йилда аъзоларнинг маълум қисми алмашса, мақсадга мувофиқ бўлади, деб ўйлайман.

Президиум бугун коллектив фикрини ифода этмайдиган бўлиб қолганга ўхшайди. Янги президиум илму фан жамоатчилиги фикрини одилона ифода этувчи холис ва объектив идора бўлиши зарур. Президиумга энг етук фан соҳиблари йиғилиши талаб этилади.

Президиум билан институтлар ўртасидаги алоқа жипс бўлиши шарт. Шу нуқтаи назардан қараганда, кўпчилик олимларнинг фикрича, академиянинг низоми кўп жиҳатдан замон талабларига жавоб бермайди.

Бир ҳолга эътибор беришимиз керак. Ҳозирча ҳақиқий аъзолар билан мухбир аъзолар ўртасида узилиш борлиги ҳақида фикрлар мавжуд. Буни инобатга олиб, кейинги сайловда ҳақиқий аъзолар сонини кўпайтиришни назарда тутиш зарур, деб ўйлайман.

Яна бир мулоҳаза: ҳақиқий аъзоликка номзодларнинг барчаси мухбир аъзо бўлиши шарт эмас. Ўз соҳасининг энг етук вакиллари бўлган фан докторларининг номзодларини ҳам олға суриш керак. Ана шундагина Фанлар академияси ёшаради, кучлироқ ва ғайратлироқ бўлади.

Менимча, янги сайланган президиум аъзоларига академия низомини обдон қайта ишлаб чиқиш ва йил охирида уни қабул этиш вазифаси топширилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Муҳтарам дўстлар, биродарлар!

Илмда ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик, туғилган янги ғояларни вақтида тўғри баҳолай билиш, энг мақбул ва самарали ғояларни қўллаб-қувватлаш олий фазилатдир. Бу — ижод кишисининг нуфузини оширадиган, уни обрў-эътиборли қиладиган ноёб имконият.

Бугун академиямиз ва унинг тақдири билан боғлиқ бўлган масалалар хусусида фикр юритдик. Мамлакат тараққиётида ва ислоҳотлар самарадорлигини оширишда фан-техниканинг муҳим ўрни ҳақида гаплашиб олдик. Эндиги вазифа ҳаммамиз бор иқтидоримизни, истеъдодимизни, куч ва ғайратимизни миллат шаъни ва мамлакат шавкатини ошириш йўлида сафарбар этишдан иборат.

Умид қиламанки, олимларимиз улуғ аждодларимиз васиятларига амал қилиб, ворисларга хос иш тутадилар. Янги-янги ихтиролар билан мамлакатимиз шуҳратига шуҳрат қўшадилар. Ана шу масъулиятли, машаққатли ва шарафли ишда ҳаммангизга куч-қувват, жўшқин илҳом, кашфиётларингизга омад тилайман.

ДИҚҚАТ: ТАНЛОВ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги 1994 йилнинг 16 июндаги Фармони ва бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш борасидаги республика ҳукумати қарорларини ҳаётга татбиқ этиш мақсадида республика Марказий банки миллий валюта — сўмнинг аҳоли ўртасида кенг тарғиб қиладиган публицистик асарлар танловини ўтказади.

Танловга шу йилнинг 1 июлидан 10 сентябригача матбуотда эълон қилинган, телевиденеда намойиш этилган, радиода эшиттирилган асарлар қабул қилинади.

Танлов ғолиблари учун қуйидаги мукофотлар таъсис этилди:

Биринчи ўрин учун — 2000 (икки минг) сўмлик битта мукофот;

Иккинчи ўрин учун — ҳар бири 1000 (бир минг) сўмдан иккита мукофот;

Учинчи ўрин учун — ҳар бири 750 (етти юз эллик) сўмдан учта мукофот.

Танловда қатнашадиган материаллар Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, республика газета ва журналлари, Ўздавтелерадиокомпанияси бош таҳририятлари томонидан шу йилнинг 20 сентябригача Марказий банкнинг танлов ҳакамлари ҳайъатига тақдим этилади. Танлов натижалари шу йилнинг 30 сентябригача республика матбуотида эълон қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки матбуот хизмати бўлими.

ИҚТИСОДИЁТ ЧОРРАҲАЛАРИДА

1-НАВБАТИ ИШГА ТУШДИ

Бу корхона тўла фойдаланишга топширилгач, юзлаб кишилар юқори ҳақ тўланадиган иш ўрни билан таъминланадилар. Унда бир йилда йигирма беш минг тонна пахта қайта ишланади. Кейинчалик эса шу ернинг ўзида толалардан ип йигирилиб, тайёр газламалар ҳам чиқарила бошлайди.

Унинг қурилиши 1992 йил январь ойида Ўзбекистон — Америка «Сангзор» қўшма корхонаси томонидан бошланган эди. Ўтган вақт ичида маблағ ва керакли ускуналар етишмаслигига қарамай, Самарқанд вилоят ҳокимлигининг қўллаб-қувватлаши билан катта ҳажмдаги юмушлар бажарилди. Пайариқ тумани марказида тикланаётган корхона бугунги кунда ўн гектар майдонни эгаллайди. Кейинчалик бу рақам 30 гектарга тенглашади.

Яқинда корхонанинг биринчи навбати — пахта тозалаш заводи ишга туширилди. Энди унинг иккинчи босқичи — ип йигирув цехини тиклаш қизғин олиб борилмоқда.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Академик Ҳамдам УСМОНОВ

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати, Ўзбекистон Фанлар академияси атоқли кимёгар олим, Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги, республикада хизмат кўрсатган фан арбоби, кимё фанлари доктори, профессор Ҳамдам Усмонович Усмоновнинг 1994 йил 5 июль куни 78 ёшида вафот этганини чуқур қайғу билан маълум қилади.

Бешафқат ўлим ажойиб инсон, етук олимни орамиздан олиб кетди.

Ҳ. Усмонов 1916 йилда таваллуд топган. 1937 йили Ўрта Осиё давлат университетини битиргач, физика-кимё кафедрасида аспирант (1938—1941), мазкур кафедра доценти (1946—1954) ва мудири (1954—1973), Ўзбекистон Фанлар академиясининг кимё институти директори (1952—1956), Ўсимликлар кимёси институтининг директори (1956—1959), Полимерлар кимёси институти директори (1962—1964), 1963 йилдан 1984 йилгача Пахта целлюлозаси кимёси ва технологияси илмий текшириш институтининг директори лавозимларида ишлади.

У 1941—1945 йилларда иккинчи жаҳон урушида иштирок этиб, фашизмга қарши курашди.

Ҳ. Усмоновнинг илмий ишлари целлюлоза кимёси ва физикаси, пахта толаси, линти, пахта қолдиқлари, фтор полимерларига бағишланган. Унинг раҳбарлигида амалга оширилган илмий ишларнинг кўпчилиги ишлаб чиқаришга жорий қилинган, жумладан, жаҳондаги энг яхши стандартли пахта целлюлозасини олишнинг бир қатор технологияси ишлаб чиқилган.

Академик Ҳ. Усмонов бир қанча илмий кенгашлар аъзоси эди. У «Ўзбекистон кимё журнали», Рига шаҳрида чиқадиган «Ёғочлар кимёси» журнали ва Руминияда нашр этиладиган халқаро «Целлюлоза кимёси ва технологияси» журналининг таҳрир ҳайъати аъзоси эди. Олим юзлаб илмий ишлар, бир қанча монография, муаллифлик гувоҳномалари, услубий қўлланмалар соҳибидир.

Академик Ҳ. Усмонов раҳбарлигида ўнлаб фан докторлари ва номзодлари етишиб чиқди.

Олимнинг хизматлари ва илмий фаолияти муносиб тақдирланган. У Беруний номидаги республика давлат мукофоти лауреати бўлган, икки марта «Меҳнат Қизил байроқ», «Ҳурмат белгиси», икки марта «Қизил юлдуз» ордени ва медаллар билан мукофотланган эди.

Фанимизнинг атоқли намояндаси бўлган Ҳамдам Усмонович Усмоновнинг ёрқин хотираси қалбларимизда абадий сақланажак.

И. Каримов, Э. Халилов, А. Муталов, М. Қорабоев, М. Салоҳиддинов, А. Холмуродов, А. Абдуваҳобов, К. Аҳмедов, С. Юнусов.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА 1994-95 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН ТАЛАБАЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТАРТИБИ ВА ҚОИДАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

НИЗОМ

УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси давлат олий ўқув юртларининг биринчи курсларига талабаларни қабул қилиш тест синовлари асосида амалга оширилади. Абитуриентларнинг билим даражаларига холис баҳо бериш ҳамда уларнинг орасидан билими энг яхшиларини олий ўқув юртларида ўқиш учун танлаб олиш тест синовларининг бош мақсади ҳисобланади.

Тест синовларини ташкил қилиш ва ўтказишни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази амалга оширади.

Тасарруфида олий ўқув юртлари мавжуд бўлган вазирлик ва идоралар ўз ўқув юртларида тест синовлари ўтказиш хизмати учун Давлат тест маркази билан шартномалар тузадилар.

Тест синовларини ўтказиш учун ҳақ тўлаш нормативлари Давлат тест маркази томонидан Молия вазирлиги билан ҳамкорликда белгиланади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, олий ўқув юртлари ректорлари Давлат тест маркази билан келишилган ҳолда жойларда тест синовларини ўтказиш учун зарур бўлган шароитларни яратадилар ва абитуриентларга маиший, тиббий ва транспорт хизмати кўрсатиш билан боғлиқ масалаларни ҳал этадилар.

Кўзи ожиз абитуриентларни олий ўқув юртларига қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги белгилаган тартибда амалга оширилади.

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университетига қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 26 мартдаги № 165-рақамли қарори билан тасдиқланган алоҳида Низомга мувофиқ амалга оширилади.

2. Тест синовлари уч тилда — ўзбек, рус ва қорақалпоқ тилларида ўтказилади. Ҳар бир олий ўқув юрти ўз ўқитиш тили (тиллари)га мувофиқ барча таълим йўналишлари (мутахассисликлар) бўйича қайд этилган тил (тиллар)нинг қайси бирларида тест синовлари ўтказилишини белгилайди.

Абитуриент, ўрта маълумотни қайси тилда олганидан қатъи назар, олий ўқув юртида жорий этилган ўқитиш тилларидан қайсисини танлаган бўлса ўша тилда тест синовидан ўтади.

Ушбу шарт тест синовлари ўтказиладиган барча фанларга, жумладан, она тилига ҳам таалluқлидир.

Айрим олий таълимнинг касбий йўналишлари (мутахассисликлар) бўйича тест синовларига қўшимча тарзда ижодий ёки ихтисослик бўйича имтиҳонлар ўтказилади.

Тест синовлари ўтказиладиган олий таълимнинг касбий йўналишлари ва уларга мувофиқ фанлар бўйича тест синови блоклари рўйхати ҳамда тест синовларига қўшимча равишда ўтказиладиган ижодий ёки ихтисослик бўйича имтиҳонлар топшириб кирадиган таълим йўналишлари (мутахассисликлар) рўйхати 1, 2-иловаларда келтирилган.

Тожик, қозоқ, қирғиз ёки туркман тилларида ўқиш олиб бориладиган айрим таълим йўналишлари бўлган олий ўқув юртларида (3-илова) бу таълим йўналишларга қабул қилишда тест синовлари ўрнига шу тилларда кириш имтиҳонлари ташкил қилинади. Имтиҳонларни ўтказиш тартиби Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган махсус Низом билан белгиланади. Ушбу мутахассисликларга кириш учун аризалар мактабни фақат қайд этилган тилларда битирган абитуриентлардан қабул қилинади.

Ўрта мактабда испан ёки шарқ тилларидан бирини (араб, форс, ҳинд, урду, хитой, корейс ва бошқа тиллар) ўқиган абитуриентлар олий ўқув юртларининг мана шу тилларга мувофиқ таълим йўналишларига ариза топширса, улар кўп баллик тизим асосида ушбу тил бўйича ихтисослик имтиҳонини топширадилар, қолган фанлар бўйича эса тест синовларидан ўтадилар. Иқтисодиёт мутахассисликлари бўйича кадрлар тайёрловчи ва қайд этилган тилларни чуқур ўрганиш имкониятлари мавжуд бўлган айрим олий ўқув юртларида абитуриентлар чет тили сифатида мувофиқ тил бўйича ихтисослик имтиҳонини топшириш ҳуқуқига эгадирлар. Ушбу ҳуқуқ бериладиган олий ўқув юртларининг рўйхати Давлат идоралараро комиссияси билан келишилган ҳолда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланади.

Улар чет тилидан тест синовлари назарда тутилган бошқа мутахассисликларга ўқишга кираётган ҳолларида эса — ўрта мактабда ўқиган чет тилининг туридан қатъий назар, инглиз, немис ёки француз тили бўйича тест синовидан ўтадилар.

3. Ўзбекистон Республикасидан талабалар қабулини ҳар бир олий ўқув юрти Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 28 июндаги «Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига қабул қилишни янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисида»ги № 327-рақамли қарори билан белгиланган ўринлар квотасига қатъий мувофиқ равишда амалга оширади. Квота ўз ичига қуйидагиларни олади;

а) режадаги ўринларнинг бюджет ҳисобидан ўқитиладиган талабалар учун мўлжалланган қисми;

б) режадаги ўринларнинг тўловли шартномалар асосида ўқитиладиган талабалар учун мўлжалланган қисми.

4. Тасарруфида олий ўқув юртлари мавжуд бўлган вазирлик ва идоралар абитуриентлардан аризаларни қабул қилиш бошланишидан олдин, қабул режасига мувофиқ, ҳар бир олий таълимнинг касбий йўналиши (мутахассислиги) бўйича абитуриентларни талабаликка қабул қилиш учун ўринлар сонини белгилайди.

Ўқитиш тили олий ўқув юрти томонидан ҳужжатлар қабул қилиш бошланишидан олдин ўзи тобе бўлган вазирлик ёки идора билан келишилган ҳолда белгиланади.

Квота бюджет ҳисобидаги ва шартномали ўринларга бўлинган ҳолда, таълим йўналишлари (мутахассисликлар) ва ўқитиш тиллари бўйича режадаги ўринлар тақсимотининг якунлари 10 июлдан кечиктирмасдан Давлат идоралараро комиссиясига ва Давлат тест марказига топширилади.

5. Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига қабул қилинадилар:

белгиланган қабул режаси доирасида, тест синовлари натижалари асосида танлов бўйича Ўзбекистон Республикаси фуқаролари.

Ўзбекистон Республикаси билан Марказий Осиё давлатлари ўртасида паритет асосида талабаларнинг кооперация бўйича қабули амалга оширилади. Ўзбекистон Республикасида кооперация бўйича ўқийдиган талабаларни танлаш ва уларни Марказий Осиё давлатларининг тегишли олий ўқув юртларига ўқишга юбориш ҳамда қайд этилган давлатлардан Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига талабалар қабул қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланади. Кооперация асосида ўқитиладиган талабаларни олий ўқув юртларига тақсимлаш Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан амалга оширилади. Улар режадаги ўринларга тўловсиз ўқишга қабул қилинади. Кооперация қабули бўйича маълумотлар олий ўқув юртларига 10 июлдан кечиктирмасдан етказилади.

Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 24 майдаги «Ўзбекистон Республикасида чет эллик фуқароларнинг ўқиши тўғрисида»ги № 266-рақамли қарорига мувофиқ давлатлараро ва ҳукуматлараро битимлар ёки тўловли шартномалар асосида хорижий давлатлар фуқаролари. Ушбу абитуриентлар учун тест синовлари ва танлов тил бўйича тайёргарлик ўтилганидан сўнг ўтказилади. Улар олий ўқув юртларига белгиланган қабул режасидан ташқари қабул қилинади.

МДҲ давлатларининг Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига кооперация бўйича, қабулдан ташқари кирувчи фуқаролари тест синовлари натижаларига кўра фақат тўловли шартномалар асосида, ўқиш харажатларини тўлиқ қоплаган ҳолда, режадан ташқари қабул қилинадилар.

ҲУЖЖАТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

6. Республиканинг ҳар бир олий ўқув юртида қабул комиссиялари ташкил этилади ва уларнинг фаолияти Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланган Низом билан белгиланади.

Ўқишнинг барча шакллари бўйича абитуриентларнинг олий ўқув юртига кириш ҳақидаги аризалари қабул комиссияси томонидан қатъий белгиланган муддатларда — 1 июлдан 25 июлгача қабул қилинади.

Олий ўқув юртлари абитуриентлардан аризаларни 1-иловада келтирилган рўйхатга мувофиқ равишда олий таълимнинг касбий йўналишлари бўйича қабул қиладилар. Ижодий ва ихтисослик имтиҳонлари кўзда тутилган (2-илова) айрим мутахассисликлар бўйича аризалар танланган мутахассисликка қабул қилинади.

Олий ўқув юртига кириш тўғрисидаги аризага ўрта ёки ўрта махсус маълумот тўғрисидаги ҳужжатнинг асл нусхаси, 086/У-шаклидаги тиббий маълумотнома, 3х4 ўлчамли 6 дона фотосурат илова қилинади.

Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжат қабул комиссияси томонидан назарда тутилган барча ҳолатларда шахсан кўрсатилади.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ўқув юртига ўқишга кираётган фуқаролар аризасига қўшимча равишда иш жойларидан маълумотномани ёки меҳнат дафтарчасидан кўчирмани илова қиладилар.

Юқорида айтиб ўтилган ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда қабул комиссияси абитуриентларнинг ҳужжатларини қабул қилмасликка ҳаққи йўқ.

ИЖОДИЙ ВА ИХТИСОСЛИК БЎЙИЧА ИМТИҲОНЛАР

7. Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларида ижодий ва ихтисослик бўйича имтиҳонлар тест синовлари бошланишидан олдин — кечки ва сиртқи ўқишга 26 июлдан 28 июлгача, кундузги ўқишга 26 июлдан 2 августгача бўлган даврда, Тошкент давлат консерваторияси ва Тошкент давлат санъат институтида эса 16 июлдан 2 августгача бўлган даврда ўтказилади.

Ижодий ва ихтисослик бўйича имтиҳонлар ягона кўп баллик баҳолар тизими бўйича ўтказилади. Баллар диапазони 0 дан 100 гача белгиланади. Ижодий ва ихтисослик бўйича имтиҳонлар ўтказиш тартиби, дастурлари ва уларни баҳолаш мезонлари олий ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқувчилар қабул қилиш бўйича Давлат идоралараро комиссияси билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланади.

Ижодий ва ихтисослик бўйича имтиҳонлар натижалари баллар ҳисобида имтиҳон қайдномасида ва абитуриентнинг титул варақасида қайд қилинади. Имтиҳон қайдномаси ва абитуриентнинг титул варақаси олий ўқув юрти предмет имтиҳон комиссиясининг раиси ва комиссия аъзолари томонидан имзоланади. Тест синовлари пайтида абитуриентнинг ўзи ижодий имтиҳон натижасини титул варақасидан жавоблар варақасига кўчиради. Ижодий ва ихтисослик имтиҳонлари материаллари олий ўқув юрти томонидан белгиланган шаклда, инструкцияга мувофиқ, Давлат идоралараро комиссиясига ва Давлат тест марказига — кечки ва сиртқи ўқиш шакллари бўйича 2 августгача, кундузги ўқиш шакли бўйича 7 августгача тақдим этилади.

Ижодий ёки ихтисослик бўйича имтиҳон натижаларининг жавоблар варақасига тўғри кўчирилиши учун абитуриент шахсан жавобгардир. Нотўғри кўчирилган ҳолда абитуриентнинг тест синовлари натижалари бекор қилинади ва унга танловда қатнашиш учун рухсат берилмайди.

Ижодий ва ихтисослик имтиҳонлари натижалари устидан шикоят (апелляция) қилиш билан боғлиқ масалалар — кечки ва сиртқи ўқишга кирувчилар учун 29 июлга қадар, кундузги ўқишга кирувчилар учун 3 августга қадар олий ўқув юрти қабул комиссияси томонидан белгиланган тартибда кўриб чиқилади. Кўрсатилган муддатдан кейин апелляция ўтказиш қатъиян ман этилади. Ҳар бир апелляция бўйича белгиланган шаклда баённома тузилади. Апелляция натижасида балларни ўзгартириш зарур бўлганда баённома рақами кўрсатилган ва олий ўқув юртининг гербли муҳри билан тасдиқланган ҳолда имтиҳон қайдномасига ва абитуриентнинг титул варақасига тегишли ўзгартишлар киритилади.

Олий ўқув юрти предмет имтиҳон комиссияси таркиби олий ўқув юрти тобе бўлган вазирлик ёки идора томонидан тасдиқланади.

ТЕСТ СИНОВЛАРИНИ ЎТКАЗИШ

8. Барча олий ўқув юртлари учун тест синовларини ўтказишнинг ягона муддатлари белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқишга кирувчи абитуриентлар 30 июлда, кундузги бўлимларга кирувчилар эса 5 августда тест синовларидан ўтадилар.

9. Абитуриентлар олий ўқув юртида танлаган олий таълимнинг касбий йўналиши (мутахассислиги)га боғлиқ равишда (1, 2-иловаларга мувофиқ) жавоб варақасига киритилган фан блокларидан икки ёки уч фан блоки бўйича тест синовларидан ўтадилар.

Абитуриентларнинг билимини баҳолашга мўлжалланган тест масалалари (савол-жавоблар) мазмуни ўрта умумий таълим мактаблари ўқув дастурлари доирасида бўлиши шарт.

10. Тест синовлари қатъий белгиланган вақт оралиғида ўтказилади. Бу вақт оралиғининг қанча бўлиши абитуриент танлаган таълим йўналиши учун назарда тутилган фан блокларидаги тест синовларининг умумий сонига боғлиқ бўлади. Жавоблар учун ажратиладиган вақт саволлар сонига кўра қуйидагича белгиланади:

96 савол учун — 2 соат 40 минут;
123 савол учун — 3 соат 20 минут;
144 савол учун — 4 соат;
171 савол учун — 4 соат 40 минут.

Тест синовлари бошланишидан олдин 30 минутгача бўлган вақт давомида тушунтириш ўтказилади. Тушунтириш учун кетган вақт жавоб учун ажратилган вақтга кирмайди.

Барча олий ўқув юртларида тест синовлари эрталаб соат 8.30 да тушунтириш ўтказиш билан бошланади.

Белгиланган кун ва вақтда тест синовларида қатнашиш учун келмаган абитуриентлар учун қўшимча тест синовлари ўтказилмайди.

ТАНЛОВ ЎТКАЗИШ

11. Режадаги ўринларга мувофиқ республика олий ўқув юртларида танловни тест синовлари ҳамда қўшимча ижодий ёки ихтисослик бўйича имтиҳонларда тўпланган баллар йиғиндиси асосида, Давлат идоралараро комиссияси томонидан ўтказилади. Ҳар бир олий ўқув юрти бўйича танлов таълим йўналишлари ва ўқитиш тили бўйича алоҳида-алоҳида ўтказилади.

Абитуриентларни белгиланган ўринларга танлашнинг ягона мезони қилиб улар тўплаган балларнинг миқдори олинади. Танловга қўйилган абитуриентлар ичидан талабаликка қабул қилиш энг кўп балл тўплаган абитуриентдан бошланади ва сўнгра абитуриентлар томонидан тўпланган баллар камайиб бориши бўйича олдин бюджет ҳисобидаги, кейин шартномали ўринлар квотаси кетма-кет тўлдирилади.

Танловга, одатда, тест синовлари ва қўшимча ижодий ёки ихтисослик имтиҳонлари натижалари бўйича энг кўп тўплаш мумкин бўлган баллар миқдорининг ярмидан кўпига эга бўлган абитуриентлар қўйилади.

ЎҚИШ УЧУН ҲАҚ ТЎЛАШ ТАРТИБИ

12. Ёшларнинг қобилиятли қисмини рағбатлантириш ва тақдирлаш мақсадида, танлов бўйича энг кўп балл тўплаган абитуриентлар бюджет ҳисобидан ажратилган ўринларга қабул қилиниб бепул ўқитилади.

Танлов бўйича шартномали ўринларга қабул қилинган абитуриентлар тўпланган баллар миқдорига қараб дифференциал шкала бўйича ҳар йили ўқиш учун пул тўлайдилар.

Шартнома (контракт)лар тузиш шартлари ва ўқиш учун тўланадиган ҳақнинг миқдори Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ва Молия вазирлиги тасдиқлаган йўриқ хат билан белгиланади.

Ижтимоий адолатни таъминлаш мақсадида, шартнома бўйича ажратилган ўринлар квотасига қабул қилинган айрим тоифадаги — болалар уйида тарбияланган, ногирон ва кам таъминланган оилалардан чиққан абитуриентларга ўқиш учун ҳақ тўлашда имтиёзлар берилиши мумкин. Давлат имтиёзларини бериш ҳар бир олий ўқув юртида ўқув йили бошланишига қадар ташкил этилган жамоатчилик комиссияси томонидан амалга оширилади.

ХАЛҚАРО ВА РЕСПУБЛИКА ОЛИМПИАДАЛАРИНИНГ, ТАНЛОВЛАР ВА МУСОБАҚАЛАРНИНГ ҒОЛИБЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

13. Халқаро ва республика олимпиадаларининг, танловлар ва мусобақаларнинг ғолиблари бўлган Ўзбекистон мактаблари ва билим юртлари битирувчилари олий ўқув юртларининг биринчи курсларига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 25 мартдаги қарорига мувофиқ бюджет маблағлари билан таъминланадиган ўринларга тест синовлари ва қўшимча имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

Олий ўқув юртлари қабул комиссиялари 26 июлгача бўлган муддатда Давлат идоралараро комиссиясига абитуриентлардан тушган аризалар сони ҳақида маълумот тақдим этишлари зарур, бунда улар танлаган таълим йўналиши, ўқитиш шакли ва тили кўрсатилиши керак. Айни вақтда ушбу маълумотни ҳамда кооперация асосида қабул учун ажратилган ўринлар миқдорини ҳисобга олган ҳолда танлов учун режадаги қолган ўринлар миқдори олий ўқув юрти таълим йўналишлари (мутахассисликлари) бўйича 28 июлдан кечиктирилмасдан абитуриентларга маълум қилиниши керак.

ТАЛАБАЛИККА ҚАБУЛ ҚИЛИШ

14. Давлат идоралараро комиссиясининг қарори 25 августдан кечиктирилмасдан эълон қилинади. Олий ўқув юртлари ректорлари бу қарор асосида 30 августга қадар талабалар сафига қабул қилиш ҳақидаги буйруқларни расмийлаштиради.

Тўловли шартнома асосида ўқишга кирувчи шахсларни талабаликка қабул қилиш ҳақидаги буйруқ ҳам Давлат идоралараро комиссияси қарорига биноан фақат олий ўқув юртига ўқиш учун белгиланган ҳақ тўлангандан сўнг, аммо 15 сентябрдан кечиктирилмасдан расмийлаштирилади.

Олий ўқув юрти абитуриентларни қабул қилиш бўйича Давлат идоралараро комиссиясининг танлов натижалари эълон қилинганидан сўнг абитуриентлар ёки уларнинг ҳомийлари билан шартномаларни расмийлаштиради. Ўқитиш учун ҳақ миқдори кўрсатилган шартнома олий ўқув юртига кириш учун Давлат идоралараро комиссияси томонидан белгиланган балларни тўплаган абитуриентлар билангина расмийлаштирилади.

Шартнома варақаси олий ўқув юрти қабул комиссияси томонидан берилади.

Бюджетдан маблағ билан таъминланадиган режадаги ўринларга талабаликка қабул қилиш ҳақидаги буйруқларнинг нусхалари 30 августдан, тўловли шартнома бўйича талабалар сафига қабул қилиш ҳақидаги буйруқларнинг нусхалари эса 20 сентябрдан кечиктирилмасдан олий ўқув юрти тобе бўлган вазирлик ёки идорага топширилади.

15. Республика олий ўқув юртларига қабул қилиш жараёнининг бориши ҳақидаги ахборот, Давлат идоралараро комиссиясининг, Давлат тест марказининг, шунингдек, олий ўқув юртлари қабул комиссияларининг эълонлари ва қарорлари абитуриентларга ва кенг жамоатчиликка ўз вақтида маълум қилиниши зарур.

«Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига 1994/95 ўқув йили учун талабаларни қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисида Низом»нинг иловаларини 4-бетда ўқийсиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ МАННОН УЙҒУР НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ САНЪАТ ИНСТИТУТИ

1994/95 ЎҚУВ ЙИЛИГА ҚУЙИДАГИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИ БЎЙИЧА

ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

КУНДУЗГИ БЎЛИМ:
1. Актёрлик санъати:
— Драма театри ва кино актёрлиги;
— Мусиқали театр актёрлиги;
— Қўғирчоқ театри актёрлиги;
2. Режиссура:
— Мусиқали театр режиссёрлиги;
— Телевидение режиссёрлиги;
3. Овоз режиссёрлиги;
4. Телеоператорлик;
5. Санъат журналистикаси;
6. Рангтасвир;
— Дастгоҳли рангтасвир;
— Маҳобатли рангтасвир;
— Театр рангтасвир безаги;
7. Графика;
8. Санъатшунослик;
9. Амалий безаш санъати:
— Амалий графика;
— Бадиий кулолчилик;
10. Интерьер ва жиҳозлаш:
— Интерьерларни лойиҳалаш;
— Меъморий ёдгорликлар безагини таъмирлаш.

Ҳужжатлар қабул комиссияси томонидан 25 июндан 20 июлгача қабул қилинади. Абитуриентлар учун консультациялар 1 июлдан 20 июлгача ўтказилади.

Ректор номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар илова этилади:
— ўрта умумтаълим мактабини ёки ўрта махсус ўқув юртини тугатганлиги ҳақидаги ҳужжат (ўрта маълумоти ҳақидаги аттестат ёки диплом — асл нусхада);
— 3х4 ҳажмли 6 дона фотосурат;
— 086/У шаклидаги тиббий маълумотнома;
— паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги хусусидаги ҳужжат абитуриент томонидан шахсан кўрсатилади.

Ижодий имтиҳонлар мутахассисликлар бўйича ягона кўпбаллик баҳолаш тизими асосида 21 июлдан 26 июлгача институт қабул комиссияси томонидан қабул қилинади.

Тест синовлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан кундузги бўлимга 5 августда ўтказилади.

Танлов ва талабаликка қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқувчилар қабул қилиш бўйича Давлат идоралараро комиссияси томонидан абитуриентларни ижодий имтиҳонлар ва тест синовларида тўплаган баллари асосида ўтказилади.

Институтга қабул Давлат идоралараро комиссияси томонидан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига 1994/1995 ўқув йили учун талабаларни қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисида»ги Низом асосида амалга оширилади.

Манзилимиз: 700031, Тошкент шаҳри, Наврўз кўчаси, 77.

Маълумот учун телефонлар: 56-29-88, 56-28-80.

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛ БОШҚАРМАСИ ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ 1994/95 ЎҚУВ ЙИЛИГА ҚУЙИДАГИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШИ БЎЙИЧА ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛИНИ

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

КУНДУЗГИ БЎЛИМГА:
1. Иқтисод
2. Қурилиш
3. Автоматлаштириш ва бошқариш
4. Ер усти транспорти воситалари
5. Электроэнергетика
6. Транспорт воситаларини эксплуатация қилиш
7. Менежмент

КЕЧКИ БЎЛИМГА:
1. Иқтисод
2. Қурилиш
3. Автоматлаштириш ва бошқариш
4. Ер усти транспорти воситалари
5. Транспорт воситаларини эксплуатация қилиш

СИРТҚИ БЎЛИМГА:
1. Иқтисод
2. Қурилиш
3. Автоматлаштириш ва бошқариш
4. Ер усти транспорти воситалари
5. Электроэнергетика
6. Транспорт воситаларини эксплуатация қилиш
7. Менежмент

Ҳужжатлар қабул комиссияси томонидан 25 июлгача қабул қилинади. Абитуриентлар учун консультациялар 1 июлдан 25 июлгача ўтказилади.

Ректор номига ёзилган ариза билан олий билимгоҳ қабул комиссиясига қуйидаги ҳужжатлар топширилади:
1. Ўрта маълумот ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси.
2. Соғлиги ҳақида № 086-У шаклдаги ҳужжат
3. 3Х4 ўлчамдаги 8 та бош кийимсиз фотосурат.
4. Меҳнат дафтарчасидан тасдиқланган кўчирма (иш стажи борларга).
5. Паспорт, ҳарбий билет ёки қайд гувоҳномасини абитуриент шахсан кўрсатади.

Тест синовлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиш шаклига — 30 июлда, кундузги бўлимга — 5 августда ўтказилади.

Танлов Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги олий ўқув юртларига талабалар қабул қилиш бўйича Давлат комиссияси томонидан абитуриентларнинг тест синовларида тўплаган баллари асосида ўтказилади.

Олий билимгоҳга талабалар Давлат идоралараро комиссияси томонидан «Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига 1994/95 ўқув йили учун талабалар қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисида»ги Низом асосида амалга оширилади.

МАНЗИЛИМИЗ: 700045, Тошкент, Одилхўжаев кўчаси, 1.

МАЪЛУМОТ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: 99-05-56, 99-05-91.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ

1994-1995 ўқув йилига қуйидаги олий таълим йўналишлари бўйича талабалар қабулини эълон қилади

Кундузги бўлимга:

Бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил қилиш, агросаноат мажмуи тармоқларининг иқтисоди ва уни бошқариш, агрономия (шу жумладан фермерлик), мева-сабзавотчилик ва узумчилик, ўсимликларни ҳимоя қилиш, қишлоқ хўжалик экинларининг селекцияси ва генетикаси, зооинженерлик, ўрмон, боғ ва хиёбонларни кўкаламзорлаштириш.

Ушбу мутахассисликларнинг ўқув дастурлари қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларида (жамоа, ширкат, деҳқон ва фермер хўжаликлари) ишлаш учун мўлжаллаштирилган.

Ҳужжатлар қабул комиссияси томонидан 1 июлдан 25 июлгача қабул қилинади. Абитуриентлар учун консультациялар 1 июлдан 30 июлгача ўтказилади.

Ректор номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар илова этилади:

ўрта маълумоти ҳақида ҳужжат (асл нусха), 3 х 4 ҳажмдаги 6 дона фотосурат, 086/у андазадаги тиббий маълумотнома, паспорт ва ҳарбий хизматга алоқаси ҳақидаги ҳужжат шахсан кўрсатилади.

Тест синовлари қуйидаги умумтаълим предметлар блоклари бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан 5 августда ўтказилади:

- ***агроиқтисод*** йўналиши - агросаноат мажмуи тармоқлари иқтисоди ва уни бошқариш бўйича: *математика, чет тили ва она тили.*
- ***иқтисод*** йўналиши - бухгалтерия ҳисоби хўжалик фаолиятини назорат ва таҳлил қилиш бўйича: *чет тили, математика ва она тили.*
- ***агрокимё ва тупроқшунослик*** йўналиши - агрономия (шу жумладан фермерлик), мева-сабзавотчилик, ўсимликларни ҳимоя қилиш, ипакчилик, қишлоқ хўжалик экинларининг селекцияси ва генетикаси, зооинженерлик бўйича: *табиий фанлар (химия, физика, биология), математика ва она тили.*
- ***ўрмон хўжалиги*** йўналиши - ўрмон, боғ ва хиёбонларни кўкаламзорлаштириш бўйича: *математика, табиий фанлар (химия, физика, биология) ва она тили.*

Танлов ва талабаликка қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқувчилар қабул қилиш бўйича Давлат идоралараро комиссияси томонидан абитуриентларни тест синовларида тўплаган баллари асосида ўтказилади.

Университетга қабул Давлат идоралараро комиссияси томонидан тасдиқланган ''Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларининг биринчи курсларига 1994-1995 ўқув йилига талабаларни қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисида''ги Низом асосида амалга оширилади.

Манзилгоҳимиз: *Тошкент - 700183, ТошДАУ (19, 83, 96, 112, 156, 165, 167, 491 - автобуслар ва 15, 53 маршрут таксиларнинг ''Тошкент Давлат аграр университети'' бекати)*

Маълумот учун телефон: *63-76-00.*

(Давоми. Боши 3-бетда).

1-ИЛОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА ТЕСТ АСОСИДА КИРУВЧИЛАР УЧУН БАЗАВИЙ ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ ҚАСБИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ РЎЙХАТИ ВА УЛАРГА МУВОФИҚ КЕЛАДИГАН ФАНЛАР МАЖМУАСИ

Код (*)	Таълим йўналишлари	Тест ўтказиладиган фанлар мажмуаси	Ҳар бир тўғри жавобга бериладиган баллар миқдори
1	2	3	4
X001	Математика	математика табиий фанлар она тили	3,1 2,1 1,1
X002	Амалий математика ва информатика	—"—	—"—
X003	Механика	—"—	—"—
X004	Автоматлаштириш ва бошқарув	—"—	—"—
X005	Информатика ва ҳисоблаш техникаси	—"—	—"—
X006	Электрон воситалари технологияси ва лойиҳалаш	—"—	—"—
X007	Радиотехника	—"—	—"—
X008	Телекоммуникациялар	—"—	—"—
X009	Технологик машиналар ва асбоб-ускуналар	—"—	—"—
X010	Ер усти транспорт тизимлари	—"—	—"—
X011	Агромуҳандислик	—"—	—"—
X012	Авиа ва ракетасозлик	—"—	—"—
X013	Касбга ўқитиш	—"—	—"—
X014	Менежмент	—"—	—"—
X015	Транспорт воситалари эксплуатацияси	—"—	—"—
X016	Қурилиш	—"—	—"—
X017	Ўрмон иши	—"—	—"—
X018	Амалий геодезия	—"—	—"—
X019	Гидравлик машиналар, гидроузатма ва гидропневмоавтоматика	—"—	—"—
X020	Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш	—"—	—"—
X021	Электроэнергетика	табиий фанлар математика она тили	3,1 2,1 1,1
X022	Иссиқлик энергетикаси	—"—	—"—
X023	Электротехника, электромеханика ва электротехнологиялар	—"—	—"—
X024	Геология ва фойдали қазилмалар разведкаси	—"—	—"—
X025	Тоғ-кон иши	—"—	—"—
X026	Металлургия	—"—	—"—
X027	Электроника ва микроэлектроника	—"—	—"—
X028	Метрология, стандартлаш ва сертификатлаш	—"—	—"—
X029	Асбобсозлик	—"—	—"—
X030	Нефть ва газ иши	—"—	—"—
X031	Тўқимачилик ва енгил саноат маҳсулотлари технологияси	—"—	—"—
X032	Полиграфия	—"—	—"—
X033	Тупроқшунослик	—"—	—"—
X034	Агрокимё ва агротупроқшунослик; агрономия; мева-сабзавотчилик; узумчилик; ўсимликларни ҳимоя қилиш; пиллачилик; селекция ва генетика; зоомуҳандислик; ветеринария; қоракўлчилик	—"—	—"—
X035	Озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси	—"—	—"—
X036	Кимёвий технология ва биотехнология	—"—	—"—
X037	Физика	—"—	—"—
X038	Кимё	—"—	—"—
X039	Биология	—"—	—"—
X040	Экология ва табиатдан фойдаланиш	—"—	—"—
X041	Маркетинг	математика чет тили она тили	3,1 2,1 1,1
X042	Агроиқтисодиёт	—"—	—"—
X043	Иқтисодиёт	чет тили математика она тили	3,1 3,1 1,1
X044	Молия ва кредит	—"—	—"—
X045	Халқаро иқтисодий муносабатлар	—"—	—"—
X046	Осиё ва Африка мамлакатлари иқтисодиёти (**)	чет тили математика она тили	3,1 2,1 1,1
X047	Психология	математика она тили чет тили	3,1 2,1 1,1
X048	Иқтисодиётдаги ахборот тизимлари	математика чет тили она тили	3,1 2,1 1,1
X049	Шарқшунослик, африкашунослик (**)	ижтимоий фан. чет тили она тили	3,1 3,1 1,1
X050	Халқаро муносабатлар тарихи (**)	—"—	—"—
X051	Марказий Осиё мамлакатлари тарихи (**)	—"—	—"—
X052	Фалсафа	ижтимоий фан. она тили чет тили	3,1 2,1 1,1
X053	Кутубхонашунослик ва библиография	—"—	—"—
X054	География	ижтимоий фан. математика она тили	3,1 2,1 1,1
X055	Социология	—"—	—"—
X056	Педагогика	она тили табиий фан. ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
X057	Геология	табиий фанлар ижтимоий фан. она тили	3,1 2,1 1,1
X058	Тарих	ижтимоий фан. она тили чет тили	3,1 2,1 1,1
X059	Ҳуқуқшунослик	—"—	—"—
X060	Ҳуқуқшунос-педагог	—"—	—"—
X061	Халқаро ҳуқуқ	чет тили ижтимоий фан. она тили	3,1 2,1 1,1
X062	Даволаш иши	табиий фанлар она тили	3,1 2,1
X063	Педиатрия иши	—"—	—"—
X064	Тиббиёт-профилактика иши	—"—	—"—
X065	Стоматология	—"—	—"—
X066	Фармация	—"—	—"—
X067	Агроэкология	—"—	—"—
1068	Ўзбек тили ва адабиёти	ўзбек тили ва адабиёти ижтимоий фан.	3,1 2,1
2069	Рус тили ва адабиёти	рус тили ва адабиёти ижтимоий фан.	3,1 2,1
1070	Рус мактабларида ўзбек тили	ўзбек тили ва адабиёти рус тили ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
2071	Миллий мактабларда рус тили	рус тили ва адабиёти ўзбек тили (қорақалпоқ тили) ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
3072	Қорақалпоқ тили ва адабиёти	қорақалпоқ тили ва адабиёти ижтимоий фан.	3,1 2,1
3073	Рус мактабларида қорақалпоқ тили	қорақалпоқ тили ва адабиёти рус тили ва адабиёти ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
X074	Роман-герман филологияси	чет тили она тили ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
X075	Шарқ филологияси (***)	чет тили она тили ижтимоий фан.	3,1 2,1 1,1
1076	Ўзбек филологияси	ўзбек тили ижтимоий фан. чет тили	3,1 2,1 1,1
2077	Рус филологияси	рус тили ижтимоий фан. чет тили	3,1 2,1 1,1
X078	Журналистика	она тили ижтимоий фан. чет тили	3,1 2,1 1,1
X079	Маданий дам олиш ташкилотчиси	ижтимоий фан. она тили чет тили	3,1 2,1 1,1
X080	Маданий-оқартув ишлар методист-ташкилотчиси	—"—	—"—
X081	Кино ташвиқоти методист-ташкилотчиси	—"—	—"—
X082	Маданият соҳаси менежери	ижтимоий фан. чет тили она тили	3,1 3,1 1,1
X083	Спорт кибернетикаси	математика табиий фанлар она тили	3,1 2,1 1,1

ИЗОҲ:

— Чет тили блоки: инглиз, немис ёки француз тили.

(*) — Мутахассислик кодида «Х» белгиси ўрнига ўқиш олиб бориладиган тилга мос рақам кўрсатилади:

1 — ўзбек тилида; **2 — рус тилида;** **3 — қорақалпоқ тилида**	**Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган абитуриентлар учун**
7 — ўзбек тилида; **8 — рус тилида**	**МДҲдан келиб тўловли шартнома асосида ўқишга кирувчи абитуриентлар учун**

(**) — Ушбу мутахассисликлар бўйича мактабларда испан ёки Шарқ тилларини ўқиган абитуриентлар чет тилидан кўп баллик тизим асосида имтиҳон топширадилар, қолган фанлардан эса тест синовларидан ўтадилар.

(***) — Мактабда инглиз, немис ёки француз тилини ўқиган ҳамда «Шарқ филологияси» мутахассислиги бўйича ўқишга кирувчи абитуриентлар учун.

2-ИЛОВА

ТЕСТГА ҚЎШИМЧА ИЖОДИЙ ЁКИ ИХТИСОСЛИК БЎЙИЧА ИМТИҲОНЛАР ЎТКАЗИЛАДИГАН ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ ҚАСБИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ (МУТАХАССИСЛИКЛАР) РЎЙХАТИ

Код (*)	Йўналиш (мутахассислик) номи	Ижодий ёки ихтисослик бўйича имтиҳон (баҳо 0 дан 100 баллгача)	Тест ўтказиладиган фанлар блоки	Тест ўтказилганда ҳар бир тўғри жавобга бериладиган баллар миқдори
1	2	3	4	5
X100	Шарқ филологияси	ижодий имтиҳон	она тили ижтимоий фан	2,1 1,1
X101	Мусиқа-педагогика	ижодий имтиҳон	ижтимоий фан она тили	2,1 1,1
X102	Драма театри ва кино актёри	—"—	—"—	—"—
X103	Мусиқа театри актёри	—"—	—"—	—"—
X104	Қўғирчоқ театри актёри	—"—	—"—	—"—
X105	Эстрада актёри	—"—	—"—	—"—
X106	Драма театри режиссёри	—"—	—"—	—"—
X107	Мусиқали театр режиссёри	—"—	—"—	—"—
X108	Қўғирчоқ театри режиссёри	—"—	—"—	—"—
X109	Телевидение режиссёри	—"—	—"—	—"—
X110	Эстрада режиссёри	—"—	—"—	—"—
X111	Видеофильм режиссёри	—"—	—"—	—"—
X112	Театр-декоратив санъати	—"—	—"—	—"—
X113	Фортепиано	—"—	—"—	—"—
X114	Арган	—"—	—"—	—"—
	ОРКЕСТР УЧУН ТОРЛИ ЧОЛҒУЛАР:			
X115	Скрипка	—"—	—"—	—"—
X116	Альт	—"—	—"—	—"—
X117	Виолончель	—"—	—"—	—"—
X118	Контрабас	—"—	—"—	—"—
X119	Арфа	—"—	—"—	—"—
	ХАЛҚ ЧОЛҒУЛАРИ ВА АНЪАНАВИЙ ИЖРОЧИЛИК:			
X120	Най	—"—	—"—	—"—
X121	Қўш-най	—"—	—"—	—"—
X122	Сурнай	—"—	—"—	—"—
X123	Рубоб-прима	—"—	—"—	—"—
X124	Қашғар рубоб	—"—	—"—	—"—
X125	Афғон рубоб	—"—	—"—	—"—
X126	Дутор	—"—	—"—	—"—
X127	Дутор-бас	—"—	—"—	—"—
X128	Доира	—"—	—"—	—"—
X129	Ғижжак	—"—	—"—	—"—
X130	Ғижжак-альт	—"—	—"—	—"—
X131	Ғижжак-бас	—"—	—"—	—"—
X132	Ғижжак-контрабас	—"—	—"—	—"—
X133	Чанг	—"—	—"—	—"—
X134	Тамбур	—"—	—"—	—"—
	ПУФЛАБ ИЖРО ЭТИЛАДИГАН ЧОЛҒУЛАР:			
X135	Флейта	—"—	—"—	—"—
X136	Габой	—"—	—"—	—"—
X137	Кларнет	—"—	—"—	—"—
X138	Фагот	—"—	—"—	—"—
X139	Труба	—"—	—"—	—"—
X140	Волторна	—"—	—"—	—"—
X141	Трамбон	—"—	—"—	—"—
X142	Туба	—"—	—"—	—"—
X143	Уриб ижро этиладиган чолғулар	—"—	—"—	—"—
X144	Театршунослик	—"—	—"—	—"—
X145	Академик ашула	—"—	—"—	—"—
X146	Анъанавий ашула	—"—	—"—	—"—
X147	Опера-симфоник дирижёрлиги	—"—	—"—	—"—
X148	Хор дирижёрлиги	—"—	—"—	—"—
X149	Композиция	—"—	—"—	—"—
X150	Эстрада санъати	—"—	—"—	—"—
X151	Мусиқашунослик	—"—	—"—	—"—
X152	Мусиқа овоз режиссураси	—"—	—"—	—"—
X153	Кинооператорлик	—"—	—"—	—"—
X154	Тасвирий санъат назарияси ва тарихи	—"—	—"—	—"—
X155	Дастгоҳлик ранг тасвир	—"—	—"—	—"—
X156	Маҳобатли ранг тасвир	—"—	—"—	—"—
X157	Театр-декоратив ранг тасвир	—"—	—"—	—"—
X158	Китоб безатиш ва тасвирлаш	—"—	—"—	—"—
X159	Плакат	—"—	—"—	—"—
X160	Скульптура	—"—	—"—	—"—
X161	Маҳобатли-декоратив санъат	—"—	—"—	—"—
X162	Меъморчилик декоратив пластика	—"—	—"—	—"—
X163	Бадиий кулолчилик	ижодий имтиҳон	она тили ижтимоий фан	2,1 1,1
X164	Амалий графика	—"—	—"—	—"—
X165	Интерьерни лойиҳалаш	—"—	—"—	—"—
X166	Меъморий безакларни таъмирлаш	—"—	—"—	—"—
X167	Тарғибот ва ташвиқотнинг тасвирий воситалари	—"—	—"—	—"—
X168	Оммавий байрамлар режиссураси	—"—	—"—	—"—
X169	Ҳаваскорлик театр жамоаси раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X170	Ҳаваскорлик рақс жамоаси раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X171	Ҳаваскорлик ансамбли ва халқ чолғулари оркестри раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X172	Ҳаваскорлик хор жамоаси раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X173	Ҳаваскорлик халқ мусиқа ансамбли раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X174	Ҳаваскорлик пуфлаб ижро этиладиган чолғулар оркестри раҳбарлиги	—"—	—"—	—"—
X175	Бошланғич ҳарбий тайёргарлик ва жисмоний тарбия	ихтисос бўйича имтиҳон	табиий фанлар она тили	2,1 1,1
X176	Жисмоний маданият	—"—	—"—	—"—
X177	Акробатика	—"—	—"—	—"—
X178	Баскетбол	—"—	—"—	—"—
X179	Бокс	—"—	—"—	—"—
X180	Волейбол	—"—	—"—	—"—
X181	Велоспорт	—"—	—"—	—"—
X182	Гимнастика	—"—	—"—	—"—
X183	Денгиз кўпкураши	—"—	—"—	—"—
X184	Енгил атлетика	—"—	—"—	—"—
X185	Қўл тўпи	—"—	—"—	—"—
X186	Қиличбозлик	—"—	—"—	—"—
X187	Оғир атлетика	—"—	—"—	—"—
X188	Сузиш	—"—	—"—	—"—
X189	Теннис	—"—	—"—	—"—
X190	Футбол	—"—	—"—	—"—
X191	Чим устида хоккей	—"—	—"—	—"—
X192	Эшкак эшиш	—"—	—"—	—"—
X193	Эркин кураш	—"—	—"—	—"—
X194	Юнон-рим кураши	—"—	—"—	—"—
X195	Дзю-до кураши	—"—	—"—	—"—
X196	Самбо кураши	—"—	—"—	—"—
X197	Миллий кураш (Бухоро усули)	—"—	—"—	—"—
X198	Миллий кураш (Фарғонача усули)	—"—	—"—	—"—
X199	Шарқона кураш	—"—	—"—	—"—
X200	Соғломлаштириш, жисмоний тарбияни ташкил қилиш	—"—	—"—	—"—
X201	Мактабгача жисмоний тарбия	—"—	—"—	—"—
X202	Дизайн	ижодий имтиҳон	математика она тили	3,1 1,1
X203	Архитектура	—"—	—"—	—"—
X204	Шаҳар, қишлоқ ва боғ ансамблларини бадиий лойиҳалаштириш	—"—	—"—	—"—
X205	Замонавий интерьер ва жиҳозлар	—"—	—"—	—"—
X206	Чизмачилик ва бадиий санъат	—"—	—"—	—"—
X207	Испан тили	ихтисос бўйича имтиҳон	она тили ижтимоий фан.	3,1 1,1
2208	Рус тили ва адабиёти ва корейс тили	корейс тили бўйича имтиҳон	рус тили ижтимоий фан.	3,1 1,1

ИЗОҲ:

— Чет тили блоки: инглиз, немис ёки француз тили.

(*)— Мутахассислик кодида «Х» белгиси ўрнига ўқиш олиб бориладиган тилга мос рақам кўрсатилади:

1— ўзбек тилида; **2 — рус тилида;** **3 — қорақалпоқ тилида**	**Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган абитуриентлар учун**
7 — ўзбек тилида; **8 — рус тилида**	**МДҲдан келиб тўловли шартнома асосида ўқишга кирувчи абитуриентлар учун**

3-ИЛОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИШ ВА ЎҚИТИШ ТОЖИК, ҚОЗОҚ ВА ТУРКМАН ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИГАН МУТАХАССИСЛИКЛАР РЎЙХАТИ

№	Ўқиш олиб бориладиган тил	Мутахассислик номи	Олий ўқув юрти
1.	Тожик тили	* Математика	СамДУ, ТермДУ
		* Физика	СамДУ
		* Миллий мактабларда рус тили	—"—
		* Мусиқа-педагогика	—"—
		* Педагогика ва психология	—"—
		* Бошланғич таълим педагогикаси ва услубияти	СамДУ, Тош. вил. ДПИ
		Тожик тили ва адабиёти	СамДУ, БухДУ
2.	Қозоқ тили	Қозоқ тили ва адабиёти	ГулДУ, ТДПИ НДПИ, НавДПИ, КДУ
		* Бошланғич таълим педагогикаси ва услубияти	НДПИ, НавДПИ
		* Математика	НавДПИ, ТДПИ
3.	Туркман тили	Туркман тили ва адабиёти	КДУ

ИЗОҲ:

(*) — талабалар қабул қилиш тест усулида ўтказиладиган, қабул қилиш ва ўқитиш ўзбек ва рус тилларида ҳам амалга ошириладиган мутахассисликлар.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирғап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП.
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров, навбатчи — М. Холматова.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г. — 1053 70362 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00.